No ~~10~~ (3) پرسمش چرن چندریکا

11 X 4½ complete

[illegible]

Purash charn chandrika

By

Devendra Ashram 11 X 4½ complete

Subject Tantra

Sans. Ms.
181.4
P985

पुरुषचरण चन्द्रिका; परिव्राजक कृत ? ॥

459-Ms.

४७ पत्रक ॥ ल० अ० ११ पं० प्र० पृ०

ह० ल०

Sans. Ms.

१.श्रं श्रीगणेशायनमः श्रीगुरुचरणकमलेभ्योनमः प्रणम्यज्ञानकीर्त्याख्यंदेवेंद्राश्रमधीमता क्रियते
मंत्रचंद्राणांपुरश्चरणचंद्रिका अशेषशास्त्राब्धिपारदृश्वाविशेषतोमांत्रिकचक्रवर्त्ती उपासकानां
। हितहेतवेमंत्राणांपुरश्चर्यायोविशदीकरोति सत्स्वेवमंत्रशास्त्रेषुबहवोग्रंथस्तथापिस्तुविशेषैः सर्वोपका
रसिद्धेहेतुःसाचंद्रिकाजयति क्वागमस्यातिगंभीरेमार्गेऽहंक्वातिमंदधीः कथंचित्संतरिष्यामिसा
धकाहष्टहेतवा मंत्रेणोवेदमभ्यायविलमपिविशेषादितस्यासज्जालेतन्नत्नीवस्यशास्त्रीनेवयजन
मंत्रेयोगपीठस्यपंचं तत्रदेवस्यसम्यावरणमथजपस्यापिकत्नोमत्सत्व्होमद्रव्यंचतस्याखिल।
यजनविधिस्तावमत्राधिकारः सोकथ्यैणमहमथंमृदेशानादितोभवे गुरोर्भक्तिपरस्त्वसममा
लेप्रयोजनं स्यानेभस्मेनथाचारम्यासनंजपमालिका जपोमन्त्रास्तथाकीलापोगुर्वादिवेदनेभ
तस्त्रुहित्तथामाणप्रतिष्ठामात्रकास्थितिः प्राणायामास्ततः पीठन्यासोमूलमनोस्तथा अंतर्याग ।
स्तथावाह्यपूजापोत्सवसंस्थितिः वाह्यपूजाद्यसंहेयात पुजनंचपुरश्चर्या सिद्ध्युपाययुपोस्ता
नः ऊँजनोचेवलक्षणं समपंचऊँडस्यलक्षणंस्रुकस्रुवादिविधिः होमस्यतर्पणस्यापिमार्जन

پرش چرن چندریکا No 11 11x6½ complete

पुरश्चरणचंद्रिका

स्याविकीर्णतं प्रातः शिरसि शुक्लेऽब्जे द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं वराभययुतं शांतं स्मरेत्तं नामपूर्वकं नमो
स्तु गुरवे तस्मा इष्टदेवस्वरूपिणे यस्य वाक्यामृतं हंति विषं संसारसंज्ञकं गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णु गुरुर्दे
वो महेश्वरः गुरुरेव परब्रह्म तस्मात्सदा समर्चयेत् प्रसन्नेन गुरौ सर्वसिद्धिरुक्ता मनीषिभिः यथा
शिवस्तथा विद्या यथा विद्या तथा गुरुः गुरुणा दर्शितेनैव न तल्लाभस्य यो भवेत् गुरोः सन्निहिते य
स्तु पूजयेदन्यमग्रतः स दुर्गतिमवाप्नोति पूजा च विफला भवेत् शिवे रुष्टे गुरुस्त्राता गुरौ रुष्टे
न कश्चन अविद्यो वा सविद्यो वा गुरुरेव तु दैवतं अमार्गस्थो यमार्गस्थो गुरुरेव सदा गतिः प्र
तिपद्य गुरुं यस्तु मोहाद्विप्रतिपद्यते स कल्पकोटिं नरके पच्यते पुरुषाधमः आयांतमग्रतो गच्छे
द्गच्छंतं तमनुव्रजेत् आसने शयने वापि न तिष्ठेदग्रतो गुरोः अनुज्ञाप्य तिष्ठेन नैवं पापमवा
प्नुयात् यत्किंचिदन्नपानादि प्रियं द्रव्यं मनोरमं समर्प्य गुरवे पश्चात्स्वयं भुंजीत नित्यशः महा
धकारमध्यस्य यथा दीपः प्रकाशकः अज्ञानतिमिरांधस्य गुरुरेव प्रकाशकः यथा सिद्धरस
स्पर्शात्ताम्रं भवति कांचनं सन्निधाने गुरोरेवं शिष्यः शिवमयो भवेत् मंत्रेन देवतायां च न यथा

पु॰र्ण॰ मंत्रप्रदे गुरौ विष्णुभक्तिः सदा कार्य्या सिद्धेः प्रथमसाधनं यस्य देवे च मंत्रे च गुरौ च त्रिषु निश्चला न व्यव
छिद्यते भक्तिस्तस्य सिद्धिरदूरतः मंत्रात्मा देवता ज्ञेया देवता गुरुरूपिणी तेषां भेदो न कर्त्तव्यो यदीच्छे
२ दिष्टमात्मनः तीर्थान्मंत्रोपदेशश्च श्रद्धा च जपकर्म्मणि फलेप्सुरीव विश्वासस्तैर्न सिद्ध्येत्तु लसल्लभ्यन
कुलं मनं लब्ध्वा शिष्यो वरं गुणं गुरोः भक्तिश्रद्धेष्टतानादि विरोधास्ते प्रसादितान् न मंत्रोक्तफलावा
प्तपरश्चर्यां समाचरेत् अथातः संप्रवक्ष्यामि पुरश्चरणिकं विधिं विना येन न सिद्धः स्यान्मंत्रो वर्ष
वर्षशतैरपि कृतेन येन लभते साधको वांछितं फलं पुरश्चरणसंपन्नो मंत्रो हि फलदायकः अतः
पुरस्क्रियां कुर्य्यान्मंत्रवित्सिद्धिकांक्षया सम्यक् सिद्धैकमंत्रस्य नासाध्यं विद्यते क्वचित् बहुमंत्र
वतः पुंसः का कथा शिव एव सः किं होमैः किं जपैश्चैव किं मंत्रन्यासविस्तरैः सरहस्यानां हि मं
त्राणां यदि न स्यात् पुरस्क्रिया पुरस्क्रिया हि मंत्राणां प्रधानं वीजमुच्यते जीवहीनो यथा देही सर्वे
कर्म्मसु न क्षमः पुरश्चरणहीनो हि तथा मंत्रः प्रकीर्त्तितः आदौ पुरस्क्रियाकर्म्मस्थानं नेयमु २
च्यते पुण्यक्षेत्रं नदीतीरे गुहापर्वतमस्तके तीर्थप्रदेशाः सिंधूनां संगमः पावनं वनं उद्यानानि

विविक्तानिविल्वस्थलंनदतटंगिरि तुलसीकाननंगोष्ठंवृषशून्यःशिवालयः अश्वत्थामलकीमूलंगो
शालाजलमध्यमः देवतायतनंकूलंसमुद्रस्यनिजंगृहं गुरूणांसन्निधानंचचित्तैकाग्र्यस्थलंतथा प्रे
तभूम्यादिकंचैवतन्त्रकल्पप्रकाशितं एषामन्यतमेस्थानेमातृभ्योजपमाचरेत् ततोभस्ममभस्वचमंत्रि
णायदुक्तंमयाहं वेदाचाराग्निपूजानाम्नापूजीताश्रीमतासता सकुलस्यानतानीतानिसाक्षीलाग्रजन्मनो
भंजानीवारहविष्यान्नंशाकंयावकमेवच पयोमूलफलंवापियद्यदन्योपपद्यते ब्रह्मपत्रोपभुंजीतमध्य
पद्मविवर्जितं दुग्धंब्रह्मोदनंदेविसमंध्यपत्रेमहेश्वरः मधुमांसंतथाक्षारंलवणंतैलमेवच अन्नपर्यु
षितंचैवनिःस्नेहंकोद्रवधितम् कांजिकंगृंजनंविल्वकलंजंलसनंविषं मसूरंकोद्रवंमाषंमर्दकंच
लाकादिकं तांवूलंकांस्यपात्रेचदिवाभोजनमेवच एवमादीनिचान्यानिवर्जयेत्साधकोत्तमः अन्य
थाभोजनाद्दोषात्सिद्धिहानिःप्रजायते जपकर्मप्युपलक्ष्यंपश्चात्तन्मस्त्युसवतत् मंत्रसाधयमा
नस्तुत्रिसंध्यंदेवमर्चयेत् द्विसंध्यमेकसंध्यंवानमेत्रकेवलंजपेत् आसनंस्वागतंचार्घ्यंपाद्यमा
चमनीयकं मधुपर्काचमस्नानवसनाभरणानिच गंधपुष्पमनोधूपदीपनैवेद्यवंदनं प्रयोजये

९·अं दर्शनाद्यामुपचारांश्च षोडश अर्घ्यपाद्याचमनीयमधुपर्काचमनान्यपि गंधादयो निवेद्यांता उपचारा द
२ शक्रमात् गंधादयो निवेद्यांताः पंचोपचारिकी उपचारैर्यथाशक्ति देवतामन्वयं यजेत् उपज
प्यान्यपानीयैः स्नानाचमनभोजने एकाग्रमस्थितो नित्यं गत्वा वंदेत्स्वकं गुरुम् प्रणामस्तद्दिशायां च
देवतावंदने सदा नित्यं नैमित्तिकं कर्म्म्यां स्वसंसर्गो साधुभिः सदा स्नायात्पंचगव्येन केवलामला
केन वा श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तमंत्रैः स्नापादनंतरं एकोद्दिष्टवत्स्नानमस्याह्निसकृन्मया अस्या
तस्य फलं नास्ति न चानर्थ्यपतः पितृन् अन्यानि काम्यकर्माणि न याः साधुसमागमं स्त्रीशूद्रपा
तितव्रात्यनास्तिकादिभिः भाजने असंभाषणं चोक्तिं कुटिलां परिवर्जयेत् सत्येनापि न भाषेत
जपहोमार्च्चनादिषु वर्जयेत्स्त्रीतथाद्यादिप्रवणं च स्पर्शने अभ्यंगं गंधलेपं च पुष्पधारणमेव च
मैथुनं नर्मकथालापं तद्वत्स्त्रीपरिवर्जयेत् अस्नानो च दिवानिद्रा स्नानहीनो नैव स्पर्शो तथा स्वप्नेऽस्त्र
दक्स्नानं पतिवेदनभोजनं प्राणिहिंसा न कुर्वीत भवन्तु ब्ररणाकृत्स्नरः गोमूत्रभूषादिकं न मन्त्रकालो २
कैर्विधिवत्त्वरेत विहायवह्निं न हि वस्त्रकिंचिह्नाहं परेभ्यः सतिसंभवेव असंभवेतीर्थेवाहि

विभुद्दाम्यवेतिनिरिक्षेप्रतिग्रहाज्जप्यात् तथासमर्थैः नृत्तितंविमुद्दाशक्तितयावहिनमात्रमस्य गृह्णा
तिरागाद्दधिकंनसिद्धिः प्रजापतेकल्पशतैरमुष्य उक्तानिमुनिभिर्यानिआसनानिशामय सर्वेसिद्धिया ति
र्थेवर्म्मचानसिद्धिमर्गाजिने वस्त्रासनेरोगहरंवेत्रजंश्रीविवर्द्धनं कौशेयंपौष्टिकंप्रोक्तंकौचनेदुःख
मोचनं अभिचारेकृष्णवर्णंरक्तंवश्यादिकर्म्मणि शांतिकेधवलंप्रोक्तंचित्रकंसर्वकर्म्मसु स्तंभनेगजच
र्म्मस्याव्याघ्रेचर्म्मामाहिषंतथा मेषीचर्म्मतथोच्चाटेद्वितिंवश्यकर्म्मणि विद्वेषेजाम्बुकंप्रोक्तंमवेद्वार्मचर्म्म
शांतिके वंशासनेचदारिद्र्यंदौर्भाग्यंदारुजासने धरण्यांदुःखसंभूतिः पाषाणेव्याधिसंभवः तृणा
सनेयशोहानिः पल्लवेचित्तविभ्रमः इष्टिकायामव्याधिः स्यादेतत्साधारणंजपे नात्रीत्तिनशोपवि
शोत्कृष्णसारजिनेगृही विशेद्यतिर्वनस्थश्चब्रह्मचारीचसानकः उपास्तिनोवरेण्यद्यचतुरंगुलमु
च्छ्रितं एकहस्तंद्विहस्तंवाचतुरस्रंसमंततः स्वस्तिकादिक्रमेणात्रविशेत्ध्यानपराकुलः स्वस्तिकंभद्रकं
वीरंकूर्म्ममयूरासनकर्म्मकं गोमुखंकुक्कुटंमत्स्यपद्मं पश्चिमासनादिकं मायूरंतारकंसिंहंपादमेरुंहंसा
वाहनं स्वस्तिकंपद्मकंवीरसिंहंचतित्तिवन्हथ्य जपमासनमन्येषामस्तंगादेवकीर्त्तिते इमानिस्वस्ति

९ वं काशीनिवसाम्येषांनलत्तलं जानूर्वोरंतरेसम्यक्कृत्वापादतलेउभे ऋजुकायःसमासीनःस्वस्ति
कंतदुदीरितं गुल्फौचवृषणस्याधःसीवन्याःपार्श्वयोःक्षिपेत् उभौपादौचपाणिभ्यांदृढंबध्वासुनि
४ श्चलः भद्रासनंभवेदेतत्सर्वव्याधिविनाशनं गुदंनिरुध्यगुल्फाभ्यांव्युत्क्रमेणसमाहितःकूर्मासनं
भवेदेतदितियोगविदोविदुः कुक्कुटासनबंधस्थोदोर्भ्यांसंबध्यकंधरां शेतेकूर्मवदुत्तानएतदुत्ता
नकूर्मकं सव्येदक्षिणगुल्फंतुपृष्ठपार्श्वेनिवेशयेत् दक्षिणेचतथासव्यंगोमुखंगोमुखंतथा प
द्मासनेतुसंस्थाप्यजानूर्वोरंतरेकरौ निवेश्यभूमौसंस्थाप्यव्योमस्थंकुक्कुटासनं वामोरुमूलार्पित
दक्षिपादंजान्वोर्वहिर्वेष्टितदक्षदोष्णा प्रगृह्यतिष्ठेत्परिवर्तितांगः श्रीमत्स्यनाथोदितमासनंदितल
पादौगृहीत्वपाणिभ्यांगृहीत्वाश्रवणावधि धनुराकर्षणंकुर्याद्धनुरासनमीरितं प्रसार्य्यपादौ
भुविदंडरूपौदोर्भ्यांचपादद्वितयंगृहीत्वा जानूपरिन्यस्तललाटदेशोवसेदिदंपश्चिमतानमाहुः ४
अवष्टभ्यधरांसम्यक्तलाभ्यांकरयोर्द्वयोः हस्तयोःकर्परेवास्थापयेन्नाभिपार्श्वयोः समुन्न
तशिरःपादोदंडवद्व्योम्निसंस्थितः मयूरासनमेतत्तुसर्वरोगहरंपरं भुमौस्वके स्वकंस्यापहृ

स्पोः कृपरि तथा पादौ खेदेश्वकुर्याद्वरकासनमीरितं मेढ्रादुपरि निक्षिप्य सव्यं गुल्फं तथोपरे गु
ल्फान्तरे च निक्षिप्य मुक्तासनमितीरितं एतत्सिद्धासनं प्राहुरन्ये वज्रासनं विदुः मुक्तासनं वदन्त्येके
प्राहुर्गुप्तासनं परे वामोरूपरि दक्षिणं च चरणं संस्थाप्य वामं तथा याम्योरूपरि पश्चिमेन विधिना
धृत्वा कराभ्यां दृढं अंगुष्ठौ हृदये निधाय चिबुकं नासाग्रमालोकयेदेतद्व्याधिविघातकारि यमिनां प
द्मासनं प्रोच्यते गुल्फौ च वृषणस्याधः सीवन्याः पार्श्वयोः क्षिपेत दक्षिणे सव्यगुल्फं च दक्षगुल्फं च स
व्यके हस्तौ जान्वोस्तु संस्थाप्य स्वांगुलीः संप्रसार्य च व्यात्तवक्त्रो निरीक्षेत नासाग्रं सुसमाहितः सिं
हासनं भवेदेतत्पूजितं योगिभिः सदा ३ उत्तानं शववद्भूमौ शयनं तच्छवासनं शवासनं श्रान्तिहरं चि
त्तविश्रान्तिसाधनं जपमालाविधानेव तद्देशास्त्रफलं तथा कथयिष्यामि सत्येपाम्नयात्तो हितकाम्य
या १ रुद्राक्षशंखपद्माक्षपुत्रजीवकमौक्तिकैः स्फाटिकैर्मणिरत्नैश्च हेमराजतवैद्रुमैः २ कुशाः
दूर्वाग्रैः सर्वैः पर्वभिर्मोक्षकांक्षिभिः गर्दभाश्वनरालास्थिदन्तैरभ्याभिचारिके ३९ वैसवेबलसोमा
लागनन्दने गंगाक्षारे त्रिपुरायां जपेद्रक्षां देशे स्नेहरक्तचन्दनैः ४ महाशंखमयी देव्या नीलसारस्वतेम

पु॰चं तो तनमन्त्रजपेमालाह्याविंशतिरुदीरिता ७॰ रुद्राक्षैर्विहितामालासर्वकामप्रसाधिनी निम्बितास्यं
५ त्वमनीमिहैतंकीर्त्तिंसंप्रयच्छति ८॰ पद्माक्षाजुह्यिलक्ष्मीस्तात्राशत्रुनाशकरीतथा पुत्रजीवाह्वयाप्रत्र
पशुधर्म्मार्थसिद्धिदा ९॰ मुक्ताभिरचितामालासौभाग्यंविपुलंश्रियं मंत्रमन्त्रज्ञानांसिद्धिंशांतिकेचा
थपौष्टिके मुक्तिंचनन्तेनहस्फाटिकाप्रत्नमालिका सारस्वतेपद्मरागा‌उच्चाटनेचधनेतथा १॰
सौवर्णीराजतीमालासर्वान्कामान्प्रयच्छति सारस्वतेप्रवालोत्थावश्येपिकुधनागमे ११॰ पापह
पकरीकौशीरुद्राक्षादिकर्णानकैः सर्वैरेभिर्विरचितानामालास्यान्मुक्तयेन्तृणां ।।। विद्रुमजप
प्रकुर्वीतपद्मेभिर्वलोमालिका स्थिरेणमनसाभ्यस्तासर्वान्कामान्प्रयच्छति १२ उच्चाटनेस्फटे
नानामालाप्रोक्तास्वबालकैः त्वरहंतेरथीभूतेमेनष्ठस्वाप्रतेनना १३॰ ग्रथितैर्निर्मितामा ५
लाशस्त्रलानाशिनीमिता मेनदंनेरथोभूतैः कृतेत्याजपमालिका १४॰ साध्यदेहभवेकेशैः
ग्रोतव्याहेषकर्मणि अंगुलीजपसंख्यानेनेकमेवमुदाहृतं १५॰ पुत्रजीवैर्दशगुणंशतं
शंखेसहस्रकं प्रवालैर्मणिरत्नेश्च दशसाहस्रकमतं १६॰ तथैवस्फाटिकैः प्रोक्तंमौक्तिकैर्ल

ह्नमृह्यते पद्माक्षैर्दशलक्षं स्याद्रुद्राक्षैर्जपैः कोटिरुच्यते १७ हैमैर्हेमशगुणा सैव सर्वैषां न गुणाधिका ऊध्या
ग्रथ्या च रुद्राक्षैरनंतगुणितं फलं १८ षेतपद्माहिमाला मिरधिस्याटमितं फलं मात्रकावली संमता
लपाधितं देवतं १९ शतं वा यतनटहं वा सर्वसाधरणे जपे पंचाशद्भिः काम्यकर्म्मसिद्धिः स्यात्स्वत्रक्रम
द्वैः २० अष्टोत्तरशतैः सर्व्वसिद्धिः रुष्टाहृतसजा मोहायां पंचविंशत्साधनायां त्रिंशतिं जपेत् २१
१ पीसमविंशमापवट्टश्याभिचारके अंगुलिजपं कुर्वन्नांगुष्ठोंगुलिभिर्जपेत् २२ अंगुष्ठेन वि
नाकर्म्म कृतं तदफलं भवेत् कनिष्ठानामिकामध्याचतर्थीतर्जनी मता २३ तिस्रोंगुल्यस्त्रिपर्वा
स्युमध्यमांचैकपर्विका पर्वद्वयं मध्यमाया जपकाले विवर्ज्जयेत् २४ पतविमेरुविज्ञानीयाद्दर्षितं व
ह्मणास्वयं आरभ्यानामिकामध्यात्प्रदक्षिणमनुक्रमात् २५ तर्ज्जनीमूलपर्य्यंतं जपेद्दशसुपर्वसु
अंगुलीनतिपृञ्जीतकिंचिन्संकोचयेत्तले २६ अंगुलीनांवियोगेनछिद्रेषुस्रवतेजपः अंगुल्योग्रेन
यज्जप्तं यज्जप्तं मेरुलंघने २७ पर्वसंधिषु यज्जप्तं तत्सर्वं निष्फलं भवेत् गणनाविधिमुल्लंघ्य यो जपे
त्तदभवादतः २८ गद्धंति राक्षसास्तस्माद्गुप्तं गणयेद् बुधः निमलजपकरे ऊर्ध्वाननकामं समवाचना

नं २९ अनुलोमविलोमस्थैर्विंदुयुक्तान्तकान्तरैः स्वमेरुकैः मातृवर्णैः कुर्याद्वर्णमालया १ प्रत्ये
कवर्णयुक्तमंत्राजपमात्राः सुसिद्धिदाः वैरिमंत्रा अपि नराणामन्येमंत्रास्तु किंपुनः २ अथातो ग्रंथनं व
८ क्ष्ये मालानां तंत्रबोधितं एकभक्तिं विधायादौ साधको ग्रंथयेत्स्वयं स्वपंचमालां ग्रथितां स्वहस्तेन थार्य
ते चंदनमिश्रितेन निषिध्यते चंदनसंनिधानात्स्वगात्रपुष्पस्य नचाह माला कृतनित्यक्रियः सुहृः ३
केह देवमंत्रविन् यथाकामं तथा लाभाद्रुद्राक्षाणि निर्जीवयत्नतः अन्योन्यसमरूपाणि नातिस्थूल
कृशानि च कीटादिभिरदुष्टानि नजीर्णानि नवानि वै गव्यैस्तु पंचभिस्तानि प्रक्षाल्यानन्तरं पृथक् सप्त
कृं ततो हि जैहूर्णसूत्रेण निर्मितेन ग्रंथिवर्जितेन त्रिगुणं त्रिगुणीकृतं सूत्रं प्रस्वाल्पशक्तितः शुक्लं र
क्तं तथा कृष्णं शांतिवश्याभिचारके सूत्रं संपादयेद्विद्वान् स्वहस्तेनाथवापि वा अन्यैस्त्वपरैर्नवा
कैः यथाकारेण स्थापितैः सूत्रमणीन् ग्रंथनाभः क्षालितांतं यतिनिक्षिपेत् नाशक्तिमार्दकोद्वस ८
त्रे चैव मणीञ्छुध वितनस्यदन्तपेतान्मे नेह पाद्वैव भक्तितः होमकर्मणि पाकस्याद्धि ग्रणां जपमाव
रेत मणीमेकैकमादाय सूत्रेवेयो जयेत्सृपी मुखेमुखे च संयोज्य पुच्छेन योजयेत् गोपुच्छस

हश्रीमालायद्वासप्ताक्षीकृतिः शुभा तत्सजातीयमेकं संमेरुत्वेनाग्रतोन्यसेत् एकैकमणिमध्येतु ब्रह्म
ग्रंथिमकल्पयेत् जपमालाविधायेथ्यंततः संस्कारमाचरेत् क्षालयेत्पंचगव्येन सद्योजातेन सज्जलैः
ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमः भवे भवे नाति भवे भजस्व मां भवोद्भवाय नमः चंदनागरु
गंधाद्यैर्वामदेवेन घर्षयेत् ॐ वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय
नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय बलप्रमथनाय नमः धूपयेत्क्रमशोघोरेण ॐ अघोरेभ्यो
थघोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः सर्वेभ्यः सर्वसर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः लेपयेत्तत्पुरुषेण ॐ तत्पुरुषाय
विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् मंत्रयेत्पंचमेनैव प्रत्येकं तु शतं शतं ईशानः
सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् मेरुं तु प
चमेनैव तन्नोमंत्रेणमंत्रयेत् संस्कृत्यैवं तु यो मालां तस्याः प्राणान्स्थापयेत्ततः एवंकृतास्तु मालायाम
वेन्मातृकयाक्षुधीः मातृकावर्णभेदेभ्यः सर्वमंत्राः प्रपत्तिरे अतः सकलमंत्राणां जपः कार्येन।
चासना गुरुसंप्राप्तहस्तात् स्त्रीणां सर्वसिद्धये गायत्रीप्रजपः केचिन्मालाग्रंथ्यामनामिकाः न

१४ हीनंस्यं ग्रथनंक्वापि मेत्र यत्नात्सम्यक्कीर्तितं अशुचिर्न स्पृशेदेतां कराभ्रष्टां न कारयेत् अंगुष्ठस्य मध्यमालां
चालयेत्प्रथमाग्रतः तर्जन्या न स्पृशेत्सोयं मुक्तिदो गणनाक्रमः मुक्तौ भुक्तौ तथाशैवं मध्यमायां
१ जपेत्सुधीः अंगुष्ठानामिकाग्राभ्यां तेन जपेद्दुःस्मरकर्मणि तर्जन्यंगुष्ठसंयोगाद्विद्वेषोच्चाटने ततः का
निष्ठांगुष्ठसंयोगाज्जपेन्मारणकर्मणि जपान्यकाले रम्यां मालां पूजयित्वा सुगोपयेत् गुरुं प्रका
शयेद्विद्वान्मन्त्रं न कदाचन अक्षमालां च मुद्रां च गुरोरपि न दर्शयेत् भूतराक्षसवेतालाः सिद्धिग
धर्वचारणाः हरंति प्रकटं यस्मात्तस्माद्गुप्तं जपेत्सुधीः नीलैः सूत्रैः ग्रथितः सूत्रं ग्रथयित्वा शतं जपेत् प्र
मादात्पतितहस्तात् छिन्नमष्टोत्तरं जपेत् प्रमादात्पतितहस्तात् छिन्नमष्टोत्तरं जपेत् नवह्निविद्धं संस्पृश
त्क्षालयित्वा यथोचितं जपमालाविधानेषु जपलक्षणमुच्यते जपः स्यादक्षरावृत्तिस्तस्य भेदा १
स्त्रयो मताः जपश्च त्रिविधो ज्ञेयो वाचिकोपि मानसस्तथा उपांशुरुपरश्चैव त्रिविधः परिकीर्ति
ताः द्वितीयोपि द्विधा प्रोक्तो जिह्वाचित्तसमभेदतः पठ्यते वेच्चरितैः शब्दैः स्पष्टपदाक्षरैः मन्त्रमुच्चा
रयेद्वाचा मउक्तो वाचिको जपः शनैरुच्चारयेन्मंत्रमीषदोष्ठौ प्रचालयेत् किंचिच्छ्रवणयोग्य

स्यादुपांशुः स जपः स्मृतः जिह्वाजपः स विज्ञेयः केवलं जिह्वया बुधैः विधायते अधरस्पंदं त्वंग सडको मानसो
जपः उच्चैर्जपाद्विशिष्टः स्यादुपांशुर्दशभिर्गुणैः जिह्वाजपः शतगुणः सहस्रो मानसो जपः मानसः सि
द्धिकामैस्तु पुष्टिकामैरुपांशुकः वाचिको मारणे चैव प्रशस्तो जप ईरितः गृहे जपः समः प्रोक्तो गोष्ठा
शतगुणस्मृतः पुण्यारण्ये तथारण्ये सहस्रगुण उच्यते अयुतं पर्वते पुण्ये नद्यां लक्षमुदीरितं कोटिं दे
वालये प्राहुरनंतं शिवसन्निधौ देवतां हृत्कृत्वा कृत्वा चक्रवत्परिस्थिरं शिषादीश्वरगुरु त्वा जपेत्समं
समाहितः शनैः शनैरविस्पष्टमद्रुतं न विलंबितं न न्यूनं नाधिकं वापि जपं कुर्याद्दिने दिने नैरंत।
र्यं विधिः प्रोक्तो न दिने व्यतिलंघयेत् दिवसातिक्रमात्सोपि सिद्धिरोधः प्रजायते अनन्यमानसः
शांतः कालात्सर्वं दिनावधि उत्थापिते कंचकी नरनो मृतके योगलाहतः अपवित्रकरोस्पृष्टः प्र
लापमजपेत्क्वचित् अर्याह्लै लोकरो कृत्वा शिरसा प्राहृते पिवा चिंतयाकुलचित्तो वा क्रुद्धो भ्रां
तस्तृषान्वितः निरासनः शयानो वा गच्छन्नुत्थित एव वा रथ्यायामशिवस्थाने न जपेत्तिमि
रांतरे उपानद्गूढपादो वा यानशय्यागतोपि वा प्रसार्य न जपेत्पादौ कुक्कुटासन एव वा

पु·चं नत्वमन्त्रेभणिहिक्कादिविकलीकृतमानसः मन्त्रसिद्धिमवाप्नोति तस्मात्तत्परो भवेत् नैकवासा जपे
न्मन्त्रं वक्रशाखाकुलोपि वा पतितानमन्त्यजानां दर्शने भाषणेऽकृते चलनेऽथोवा पगतेन्त्रं भणेज्जप
९ मुत्सृजेत् उत्थायाचम्य नत्वाथ प्राणायामं षडङ्गकं कृत्वा सम्यक् जपेद्धैर्ययुक्तः सर्व्वासिद्धये शि
ने मुद्रा मुद्राः प्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्रेषु गोपिताः याभिर्विरचिताभिश्च मोदन्ते मन्त्रदेवताः अर्चने जप
काले च ध्याने काम्ये च कर्म्मणि स्नाने वा वाहने शङ्खप्रतिष्ठायां चरक्षणे नैवेद्ये च तथान्यत्र तत्त
त्कल्पप्रकाशितं स्थाने मुद्राः प्रलक्षिणलक्षिताः आवाहनादिका मुद्रा नव साधारणा मताः
तथाष्टादश मुद्राश्च सर्वतन्त्रेषु योजयेत् एकोनाविंशतिर्मुद्रा विष्णोर्मुद्रा मनीषिभिः शङ्खचक्र
गदापद्मवेणुश्रीवत्सकौस्तुभाः वनमाला तथा ज्ञानमुद्रा बिल्वाख्या तथा वणमुद्रागुनःपञ्च
जगन्मोहिनिका तथा गरुडाख्या तथा मुद्रा विष्णोः सन्तोषवर्द्धनी नारसिंही हयग्रीवी धनुर्वाण
हीचर्म्मं ता काममुद्रा तथाख्याता शिवस्य वशमुद्रिका लिङ्गयोनित्रिशूलाख्यमालेष्टाभीमृगा
ख्यिका खट्वाङ्ग चक्रपालाख्या डमरुः शिवनोयदा सूर्यसैवपद्माख्या सम मुद्रा गणेशितुः दन्तपा

शांकुशाविघ्नपमुद्रात्रुकसंज्ञकाः बीजपूराह्वयामुद्राविज्ञेयाशक्तिरञ्जने पाशांकुशावराभीतिखड्ग
चर्म्मधनुःशराः सौवर्णीमुद्रिकाशैशोमुद्राशक्तेप्रियंकराः लक्ष्मीमुद्रार्च्चनेलक्ष्म्याः वाहिन्यास्तव
प्रतिमे अक्षमालातथावीणाव्याख्यापुस्तकमुद्रिकाः सप्तजिह्वाह्वयामुद्राविज्ञेयावह्निरञ्जने ह
यामामुद्रिकाज्ञेयाश्रिपुरायाः प्ररञ्जने सहोभद्रावरणाकर्षावेसोन्मादासहेकुशा खेचरीवीजयोन्मा
ख्याविद्यास्वरूपरिकीर्तिताः कुंभमुद्राभिषेकेस्यात्पद्ममुद्रात्तथासने कालकालीप्रयोगेषुव्याविमुद्र
ग्रामकर्म्मणि गालिनीचप्रयोगेषुवाजलस्तंभनकर्म्मणि श्रीगोपालार्च्चनेवेणुर्न्देहरेनारसिंहि
का वराहस्यचदन्ताग्रोवराहाख्याप्रदर्शयेत् हयग्रीवार्च्चनेचैवहयग्रीवीचदर्शयेत् रामार्च्च
नेधनुर्वाणमुद्रेपरशुःस्यार्च्चने परशुरामस्यविज्ञेयाजगन्मोहनसंज्ञिका जगन्मोहनमुद्राया
कामुद्रानन्दर्च्चने वासुदेवाह्वयाह्यर्च्चानेकुंतमुद्रात्तरत्नतो सर्वप्रमार्च्चनेमुद्राप्राणनामप्र
योजयेत् उद्देशानुक्रमात्तासां उद्धृतेलक्षणानितु हस्ताभ्यांप्रजलिंकृत्वानामिकामूलपर्व्वणोः
अंगुष्ठौनिक्षिपेदेषप्रमुद्रावाहिनीस्मृता अधोमुखीत्विमंचेत्स्यात्स्थापनीमुद्रिकामता ३ कि

क्षितां गुह्यमुद्रोक्तसंयोगात्संनिधापिनी अंते: प्रवेशितां गुह्यसैव संरोधिनीमता उत्तानमुष्टिषु
गलासन्मुखीकरणीमता देवतां तेषु गानामास: स्यात्संकुलीकृति: सव्यहस्तकृतमुष्टि दीर्घा
२ योमुखवतन्त्रनी अथ वरेण्यनमुद्रेयं मध्यिकोष्ठामिता मता अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टकनिष्ठिश्लिष्टाना
मिकेपुन: तर्जनीवत्तर्जनी मध्ये पेनमुद्रासमीरिता अन्तर्मेकरणाउ यत्नपासाधकसद्य मत: अ
न्यो मग्रपितांगुष्ठि प्रसारितकरांगुली महामुद्रेयमुद्दितापरमीकरणोद्ध ये: प्रयोजये दितिमाम
द्रा देवताह्वानकर्मणि अंगन्यास सपामुद्रास्ताः सालक्षणमुच्यते अं गुष्ठा तर्जवोहस्तशाखोभ
वेन्मुद्रा हृदयेशीर्षके च अधोगुष्ठावलमुष्टि: शिखायो करद्वेहावर्म्मणिस्मृ: नाराचमुष्टिहस्तवा
हृतुममकोगुष्ठतर्जन्यद्रितोध्वनिस्तुविषविषक: कथितास्त्रमुद्रायथासिलीतर्जनीमध्यमेस्त: तेत्र २
वयंत्रभवेदनामासहेगमुद्राकथितायथावत् वेसवीनामुद्राकथ्यते लक्षणान्यपा वामांगु
ष्ठतुसंगटस्थदहिलेनतमुष्टिनाकृत्वोत्तानततोमुष्टिग्रगष्ठं तप्रसारयेत् वामांगुलस्तयाश्लिष्टा: स
गुकास्तु प्रसारिता: दक्षिणांगुष्ठमस्पृष्टा: पालमुद्रेयमीरिता हस्तौ तु सम्मुखीकृत्वा संलग्नौ तु प्रसा

ते तौ कनिष्ठांगुष्ठसंलग्नौ मुद्रेषा वज्रसंज्ञिका॥ अन्योन्याभिमुखौ हस्तौ कृत्वा तु ग्रथितांगुली अंगुष्ठौ
मध्यमे भग्नः संलग्नौ प्रसारिते गदामुद्रेयमाख्याता विघ्नसंतोषवर्द्धिनी हस्तौ तु सम्मुखौ कृत्वा सन्न
तावुन्नतांगुली तलांतर्मिलितांगुष्ठौ मुद्रेषा पद्मसंज्ञका॥ शेषे वामकरांगुष्ठे लग्नस्तस्य कनिष्ठया द
क्षिणा संलग्नात्कनिष्ठाप्रसारित तर्ज्जनी मध्यमानामाः किंचसंकोचचालिताः वेणुमुद्रा भवेद्धेषा सुग
माप्रेयसी हरेः अन्योन्यस्पृष्टकराग्रौ मध्यमानामिकांगुली अंगुष्ठेन तु वध्नीयात्कनिष्ठामूलसंस्थिते त
र्ज्जन्यौ कारयेदेषा मुद्रा श्रीवत्ससंज्ञिता अनामापृष्ठसंलग्नौ दक्षिणस्या कनिष्ठका कनिष्ठाग्रेण देव
ध्यात तर्ज्जन्या सव्यहस्तस्य तथा वामानामां च वध्नीयाद्दक्षांगुष्ठस्य मूलके अंगुष्ठमध्यमे वामे संयोज्य स
रलाग्रतः चतस्रोप्यग्रसंलग्ना मुद्रा कौस्तुभसंज्ञका॥ स्पृशेत्कण्ठादिपादान्तं तर्ज्जन्यांगुष्ठनिष्ठया कर
द्वयेन्मालावन्मुद्रेयं वनमालिका तर्ज्जन्यांगुष्ठकौ सक्तावग्रतो हृदि विन्यसेत् वामहस्ताम्बुजे वामजा
नस्य हृदि विन्यसेत् ज्ञानमुद्रा भवेदेषा रामचंद्रस्य वल्लभा॥ अंगुष्ठं वाममुद्दण्डितमितरकरांगुष्ठकेना
थ वध्नात तस्याग्रं पीडयित्वांगुलिभिरपि च ताभ्यां वहस्तांगुलीभिः वध्नांबद्धे हृदिस्थापयेत्तत्विमलधी॥

थोहस्त्वा रवीजे त्रिखण्डा मुद्रिकैषा स्फुरमिह कथिता गोपनीया विधिज्ञैः हस्तौ तु विमुखौ कृत्वा।
ग्रथयित्वा कनिष्ठके मिथस्तर्जनिके श्लिष्टे श्लिष्टावंगुष्ठकौ तथा मध्यमानामिके द्वे तु हृष्टोपरि विवा।
चारयेत् एषा गारुडमुद्रा स्याद्विषा संतोषवह्निनो ज्ञानमध्ये करौ कृत्वा विद्युकेशो समाहतौ ह।
स्तौ तु भूमि संलग्नौ कंपमानः पुनः पुनः मुले विहतकं ऊर्ध्वा लोलजिह्वा नोचजिह्वका नासिकाही भव
देषा मुद्रा लज्जामिलिर्वाहिनी अंगुष्ठाभ्यां च करयोरयाक्रम्य कनिष्ठके अधो मुखौ विभिः सर्वाभिर्मुद्रेय
तु हरे मुक्ता रक्तोपरि करे वामे हस्तोत्तानमधः स्थिता नामयोदितिस योक्ता मुद्रा वीरा हसंतिका
दक्ष हस्ते वोर्ध्वमुखे वाम हस्त मधोमुखे अंगुलयग्रतु संयुक्ता मुद्रा वाराहसंतिका वामहस्तं तले।
कृत्वा दक्षांगुलिस्त्वधोमुखीः सरोषमध्यमांनाम्ना मुद्रा स्याद्योविकुं चयेत् अनामिकां कनिष्ठां च
तन्मध्या गुष्ठेन पीडयेत् दक्षिणे पद्मा मके लं वेपयन् मुद्रेयं मोरिता दक्षमुष्टिस्तु तर्जन्या दीर्घा वाम
द्वि मुष्टिका तलेन तलेन कुरया त्रिपर्थक सयोज्य चांगुलीः संहता प्रसृताऊर्ध्वा मुद्रेयं पंचमुखसंतिका
मुद्रिका गुह्य मुद्रोह्ये लोकमोहिनी हस्तौ तु संमुखे कृत्वा प्रसृतांगुलिकौ तथा तर्जन्यो म

धमाङ्गुष्ठं संगुह्यै मध्यमाश्रितौ काममुद्रेयमुद्दिता सर्वदेवप्रियंकरी सर्वदेवप्रियाणां च कथ्यते ल
ललाटे च उच्छ्रितं दक्षिणाङ्गुष्ठं वामाङ्गुष्ठेन बंधयेत् वामाङ्गुली दक्षिणाभिरङ्गुलीभिश्च बंधयेत्
लिंगमुद्रेयमाख्याता शिवसान्निध्यकारिणी मिथः कनिष्ठके बध्वा तर्जनीभ्यामनामिके अनामिको
र्ध्वसंश्लिष्टे दीर्घे मध्यमे तथोरथा अङ्गुष्ठाग्रद्वयं न्यसेद्योनिमुद्रेयमीरिता अङ्गुष्ठेन कनिष्ठां तु बध्वा शि
ष्टाङ्गुलित्रयं प्रसारयेत्त्रिशूलाख्या मुद्रैषा परिकीर्तिता अङ्गुष्ठतर्जन्यग्रे तु ग्रथयित्वाङ्गुलित्रयं प्र
सारयेदक्षमाला मुद्रेयं परिकीर्तिता यथाकृतौ तु हस्तौ प्रसृतौ वरमुद्रिका ऊर्ध्वीकृतौ वामहस्तः
हस्तो ऽभयमुद्रिका मिलितानामिकाङ्गुष्ठमध्यमाग्रालि योजयेत् ह्रस्वाङ्गुलस्थिते ऊर्ध्वास्ग
मुद्रेयमीरिता पंचाङ्गुलो दक्षिणास्तु मिलिता ऊर्ध्वमुन्नता नवकुम्भमुद्राविख्याता शिवस्यातिप्रिया
५ मता पात्रमुद्रा महस्तचक्रुल्ला सेवा म के तथा तिर्योष्ठितवलक्ष्यात्मुद्रा कापालकी मता मुष्टिं च शि
ष्ठिलाबध्वा ऊर्ध्वदण्डुतमध्यमा दक्षिणे तर्ध्वमुन्नसा कर्णदेशे प्रचालयेत् पपामहाडमरुका सर्ववि
घ्नविनाशिनी तेनो गणेशमुद्राणामुच्यते ललाटे च उमा तौ हृन्मूले मध्यास्तरला वहन्मुष्टिका

हेतमुद्रासमाख्यातासर्वागमविशारदै वाममुष्टिस्थतर्जन्यादक्षमुष्टस्यतर्जनी संयोज्यांगुष्ठकाग्रा
भ्यांतर्जन्यग्रस्थकेक्षिपेत् एषापाशाह्वयामुद्राविद्भिः परिकीर्तिता ऋज्वीचमध्यमांकृत्वातर्जनीम
ध्यपर्वणि संयोज्याकुंचयेत्किंचिन्मुद्रैषांकुशात्मिका तर्जनीमध्यमासेधितिः स्तलांगुष्ठमुष्टिका
भ्यांमुक्तौतौचरूपामध्यमाविघ्नमुद्रिका एषामुद्रानिगदिताप्रसिद्धालडुमुद्रिका बीजपूराह्वया
मुद्राप्रसिद्धत्वादुपेक्षिता शांकेपीनोवमुद्राणांकथ्यतेलक्षणानितु पाशांकुशौवराभीतिधनुर्बाणाः
समीरिता कनिष्ठानामिकेबध्वास्वांगुष्ठेनैवदक्षतः श्लिष्टांगुलीचप्रसृतेसंश्लिष्टेखड्गमुद्रिका वाम
हस्तेनपातितर्ज्यंकृत्वाचैवप्रसार्यच शेषांगुलीःकुर्यात्चर्ममुद्रेयमीरिता मुष्टिंकृत्वातुहस्ता
भ्यांवामस्योपरिदक्षिणं कुर्यान्मुसलमुद्रेयंसर्वविघ्नविनाशिनी मुष्टिंकृत्वाकराभ्यांतुवामस्योप
रिदक्षिणं कृत्वाशिरसिसंयोज्यांगुष्ठौमुद्रेयमीरिता चक्रमुद्रांतथाकृत्वामध्यसेहुंप्रसार्यच कनि २२
ष्ठिकेनपातीयतःस्मेगुह्येक्षिपेत् लक्ष्मीमुद्रातथाह्येषासर्वसंपत्प्रदायिनी वीणावादनवद्धस्तौ
कृत्वासंचालयन्नतः वीणामुद्रेयमाख्यातासरस्वत्याःप्रियंकरी वाममुष्टिंखमिमुखंकृत्वाऽङ्गुष्ठ

कमुद्रिका दक्षिणांगुष्ठतर्ज्जन्याचलग्रन्थेन यांगुली प्रसार्य्य संहतौ नामाप्याख्याता नमुद्रि
का वामस्य चसर्वस्याग्र संतमेव प्रसीमना मणीवधास्थितो हस्तावस्तनागुमलिकोकरो कनि
ष्ठाङ्गुष्ठयुगले मलिलाङ्गः प्रसारयेत समनिद्धा समुद्रेयं वैश्वानरप्रियंकरी कनिष्ठांगुष्ठको
णकोक्करयोरिति निरन्तर तर्ज्जनीमध्यमानामा संहता भुग्न बद्धिनाः मुद्रेषागालिनीप्रोक्ता योद्वा
स्या परिचालिता हस्तो गुष्ठपरां गुष्ठे हिस्ता हस्तहृदयेनत स्रावकाशात्मकेऊर्ध्वांसाख्याता ऊर्ध्व
मुद्रिका मुष्टावूर्ध्वे हस्तांगुष्ठे तर्ज्जन्याग्रेन विन्यसेन सर्वरक्षाकरी ह्येषा ऊर्द्ध्व मुद्रा समीरिता
प्रसृता गुलिको हस्तौ मिथः श्लिष्टौ च सम्मुखौ ऊर्ध्वौ स्वहृदये वेयमुद्रा प्रार्थिन संज्ञिका अन
न्योन्यलिमुद्रा स्पाद्वा सहवामिधा चसा अंगुष्ठाग्र तो हस्ता मुष्टोः संलग्न योस्तथा नाववा
सिमुद्रो क्र्ध्वा मुद्रेषा कालकर्णिका दक्षिणाति विरामुष्टिनोसिका र्पितत र्जनी मुद्रा विस्मय
संज्ञा स्याद्विस्मयाविशकारिणी मुष्टिरूर्ध्वी हस्ता गुष्ठा दक्षिणानाद मुद्रिका तर्ज्जनमुष्टि सयो
गा स्यस्तो विन्दुमुद्रिका अधोमुखे वामहस्ते ऊर्ध्वी स्य दक्षिणानाद मुद्रिका तर्ज्जनमुष्टि संयोगा

तृत्यतो विंदुमुद्रिका अधोमुखे वामहस्ते ऊर्ध्वास्यं दक्षहस्तकं क्षिप्त्वांगुलीरंगुलीभिः संयोज्याः प
रिवर्त्तयेत् एषा संहारमुद्रा स्यात्सृष्टिसंहारविधौ मता वामकेश्वरतंत्रोक्ता मुद्राकथ्यतेः मन्मुद्रिका
१२ स्थलादेवि प्रविस्यास्मिन्मूलसंकोचसिद्धिदाः याभिर्विरचिताभिस्तु सान्निध्यं चैव त्रुरभवेत् परिवर्त्त
करौ स्पृष्टावांगुष्ठौ कारयेत्समौ अनामान्तर्गते कृत्वा तर्जन्यौ कुटिलाकृती कनिष्ठके निपीडीता
नितंध्यानेन महेश्वरी त्रिखंडेयं समाख्याता त्रिपुराह्वानकर्मणि मध्यमा मध्यमे कृत्वा कनिष्ठेंगु
ष्ठरोधिते तर्जन्यौ दंडवत्कृत्वा मध्यमोपर्य्यनामिके एषा च प्रथमा मुद्रा सर्वसंक्षोभकारिणी एत
स्या एव मुद्राया मध्यमे सरले यदा क्रियते परमेशानि सर्वविद्राविणी मता मध्यमा तर्जनी
भ्यां तु कनिष्ठानामिके समे अंकुशाकाररूपाभ्यां मध्यमे परमेश्वरि इयमाकर्षिणी मुद्रा त्रैलो
क्याकर्षकारिणी पुटाकारौ करौ कृत्वा तर्जन्यावंकुशाकृती परिवर्त्तक्रमेणैव मध्यमे तदधोगते क्रमे १२
ण देवि तेनैव कनिष्ठानामिकाद्वयः संयोज्य निविडः सर्वांगुष्ठावार्यदेशतः मुद्रेयं परमे
शानि सर्ववेशकरी मता संमुखौ तु करौ कृत्वा मध्यमामध्यगो भुजे अनामिके तु सरले तद

हिस्तर्ज्जनीद्वयं संज्ञाकरौ तर्ज्जन्यौ गृष्ठे मध्यमा नखदेशगौ मुद्रैषास्मादिनी श्रोक्षेदिनी द्विनी सर्वयोगि
नाम्‌ अनामास्त्वनामिका पुगमधः कृत्वाङ्कुशा ‾ नी तर्ज्जन्यावयते नैव क्रमेण विनियोजयेत्‌ इयं
महाङ्कुशा मुद्रा सर्वकामार्थसाधिनी सव्यं दक्षिणहस्ते तु सव्यहस्ते तु दक्षिणं बाहू कृत्वा महादेवि ह
स्ताभ्‌पवित्तस्यैव कनिष्ठानामिके देवि पुक्षाते न क्रमेण तु तर्ज्जनीभ्यां समाक्रान्ते सर्वोर्ध्वमपि मध्यमे
अंगुष्ठौ तु महेशानि सरलौ च पिकारयेत्‌ इयं सा खेचरी नाम मुद्रा सर्वोत्तमोत्तमा परिवृत्य करौ स्पष्टा
वर्द्धचन्द्राकृती प्रिये तर्ज्जन्यंगुष्ठयुगं युगपत्कारयेत्ततः अधः कनिष्ठे: वष्टब्धे मध्यमे विनियोजयेत्‌ तथै
वकुटिले योज्य सर्वस्योपरितादनामिके बीजमुद्रेयं मचिरात्सर्वसिद्धिप्रवर्तिनी मध्यमे कुटिले कृत्वा त
र्ज्जन्युपरि संस्थिते अनामिका मध्यगाते तथैव हि कनिष्ठिके सर्वा एकत्र संयोज्याङ्गुष्ठपरिपीडिताः
प्रधानमध्यमा मुद्रा योनिमुद्रेति संस्थिता एता मुद्रा महेशानि त्रिपुरायाम योदिता एता काले प्र
योक्तव्या यथानुक्रमयोगतः प्रणम्य देव्या दिकं गत्वाङ्कपाशौ मिथः परिग्रहे तथाय मुक मंत्र प्रयश्चर
ण सिद्धये प्रमेयं गरुगतेभ सिंमं योगं सिद्धि ना मिति भमे परिग्रहे कृत्वा परिमार्णं च सर्वतः तदी

पर्वतेनह्रदासैपरिणामेनखंडिता प्ररम्यांभ्रवोमानेक्षुचिन्तानेनविद्यते ग्रामेक्रोशमितेस्थाने
नद्यादौस्वेच्छयामिते नगरादावषक्रोशंक्रोशत्रुत्रममयापिवा ग्रामादिविहारार्थेनावनिभ
विभाक्रमेन सीतेहृसोद्भवानकीलानस्तमेवाभिमेविलान निवेनिदेशहिभागेनेषस्वच
प्रच्छजयेत क्षेत्रेचकालिनेमेचीनविधैः परिसपते क्षेत्रपालादिकेनत्रप्रजयेद्विधिवमतः दि
कपालिभ्योवलिंदद्यात्ततः क्षेत्रंसमाश्रयेत क्षेत्रमध्येसमाश्रित्यकर्म्मचक्रंविचिंतयेत वर्त्तुले
नवकोष्ठतन्त्रोक्तोकर्म्माकृतिंलिखित स्वरयुग्मंक्रमेणवर्णद्वाषष्टसंख्यच कादीन्वर्गांल्लिख
मीशनवक्षेत्राधिपंयजेत क्षेत्रनामाद्यवर्णस्तुयस्मिन्कोष्ठेस्थितोभवेत मृत्वेतमस्यनानो
याहृत्वावभयतः स्थितो कोष्ठकस्तीउभोपाद्दोक्षिष्ठुकमीतिने मृत्वेरयोलभतेसिद्धिंक
रस्यः स्वस्वनीवनः क्रहितोचपुरासीतः पादस्पाउः वमामृयात पुकस्यः पीशतेमंत्रीवंध। १२
नोद्धातनादिभिः कर्म्मचक्रमितिप्रोक्तंमंत्रिणासिद्धिसाधने मृत्वेनस्यसमाश्रित्यवालातपस
होकुतो चमहंस्तचतरस्त्रहस्तोन्नतस्तवोदिका चैझातपपनाकयतोरणोरम्पलंकृता विव।

कामभिल्लिमांच प्रकारेणाभिवेष्टिते निर्माय च ततः कुर्याद् एकमसंशुभे दिने प्रातः स्नात्वा यथा
पश्चात् पुत प्रयतो जपेत् नानाम्नानस्य पापस्य क्षयार्थं प्रथमं ततः विप्रान् संतर्पयेत्सम्यक् भोजना
च्छादनादिभिः वस्त्रैर्भूषाभिः संपूज्य गुरुमात्मनः आरभेत जपं पश्चात् मदनुज्ञापुरःसरं अथ
प्रातः समुत्थाय ब्राह्मे मुहूर्तके कृत्वावश्यक्रियां धीरः उपविश्यासने शुभे बद्ध्वासनं प्रस्थितेन पद्मे ५
सहस्रदलशोभिते श्रीगुरुं परमात्मानं ध्यात्वा ब्रह्मशालसत्करे हृन्नेत्रे हि भुजंगीने ध्यायेद् द्विदलस्थि
हृदि एवं ध्यात्वा च तस्मात्सुप्तां पीयूषधारया प्रक्षालिते निजे देहे हंसं विन्यस्य स्थिरमानसः स्वीयहृत्क
मले ध्यात्वा परया वक्ष्ये इष्टदेवतां तत्प्रभापटलव्याप्ते देहे हंसं परिचिंतयेत् प्रणम्य तां गृहीत्वा स्वक
ध्यादिन्यासपूर्वकं मंत्रार्थं संस्मरेत् तीर्थं प्रकृत्याधे तु संतया वृसिन्धमलवीजेन रक्षयेत् क्षुरेणावेन
जलेऽस्मिन् वनाम तीर्थं ध्यात्वा तत्स्वरूपं तस्मिन्ने तीर्थे नित्यं मज्जत् त्रिविधं दानं मनसा पंचमुद्रां कृत्वाथ म
र्षभृगुस्नाया याच मधा वाससी परिधाय ततो मंत्री प्राचम्योर्ध्वं दिग् ... कृत्वा संध्यादिकं कर्म मंत्रं ध्या
दिन्यासपूर्वकं जप्त्वा मूलमंत्रं त्वष्टाविधानिश्चले ततः वक्ष्यमाणेन मंत्रेण तावत् संस्थाप्य तर्पयेत्

तु अभिषिंचेन्मंत्रौमूर्द्धिन तदूर्ध्वं कुशाम्बुना । तन्मध्ये वस्त्रगायत्रीं जपित्वा पंक्तिसंख्यया । ॐ धृतिः स
र्वान्याहितो मध्ये न च भानवे । अर्घं दत्वा यमलेन दशधामे चितेन्द्रैः । आचम्यादिकं पत्नीत्वा
ततः संकल्पमारभेत् । सिद्धिकोमोस्य मंत्रस्य ईप्सितं जपनं ततः दशांशं हवनं होमाद्दशांशं तर्प
णं ततः दशांशं मार्जनं तस्माद्दशांशं विप्रभोजनं पुरश्चरणमेवं हि कीर्तितं मागधं तु आच
म्य विधिना ऊर्ध्वं स्नानमाचरेत् तद्यथा अस्त्रेण पात्रे संशोध्य हृन्मंत्रेण च तीर्थमंत्रेण चा-
वाह्य तीर्थं सवितृमंडलात् तन्नलेनोपध्वस्तानि निक्षिपेत्तारमंत्रेण दर्शयेद्धेनुमुद्रां च सामा
न्यार्घ्यमिदं भवेत् द्वारमस्त्राम्बुभिः प्रोक्ष्य द्वारस्थानमर्चयेत् विघ्नं द्वारोर्ध्वे शाखायां महालक्ष्मीं
वंसरस्वती ततो दक्षिणशाखायां विघ्नेश्वरमर्चयेत् तयोः पार्श्वगते गंगायमुने उभयोरभि
धातारं च विधातारं शंखपद्मनिधी तथा देहल्यामस्त्रं पेद्ध्वंसं प्रतिद्वारं मितिक्रमात् ततस्तत्र दे
पालं तद्द्वाराधिपानर्चयेत् विघ्नो द्वाराधिपान् देवान् चंडसंतका प्रचंडोघ बलभद्र वसवली भद्रपव
व सुभद्रकोत्ति संप्रोक्ताः श्रीवाद्वाराधिपाः पुनः नंदिसंज्ञो महाकालो गणेशो वृषभस्तथा भृंगि

रीटस्तथा स्कंद उमा चंद्रे स्वरस्वती वक्रतुंडश्चैकदंष्ट्रो महोदरगजाननौ लंबोदरो यविकटो विघ्न
राजाह्वयो परः ५ मूर्वर्णास्तिमे वैघ्नाः शाक्तेया मातरः स्मृता ब्राह्मी महेश्वरी भूपः कौमारी वैष्ण
वी तथा वाराही च नंतरेंद्राणी चामुंडा सप्तमी तथा अष्टमी स्यान्महालक्ष्मीः प्रोक्ता विश्वस्य मातरः ३
ह्येपमेश्वरूणाः अवरुद्वेषु हारस्ज्ञोविधायेत्यं मलमंत्रेपवृत्तिया द्विधानीरवभौमास्म
द्वेविघ्नविनाशायेन शिवोनयाइतोमत्रव्रजेनसर्वप्रवहि पाशिंशातत्रयंकृत्वा त्यागसंकोचय
स्तथौ वामस्यशाङ्गतः प्रविशोहृत्तिलांग्निणा ती त्रासेष्टु महाकायकल्पांतदहनोपमा भैरवज्ञा
यनमस्तुभ्यंमनुज्ञातादातुमर्हसि इमनुत्तांग्रहीत्वासजयस्थानविशोधयेत विरीत्तमलम
त्रेणशरेणशोदयेवहि ताईयत्वाशरेणेववर्मणाभस्मतोभुवं चेद्रनागुरुगंधाद्यैर्धूपयेद
नरंततः ३ अक्षेषु चासने षेकु चेलानि न ऊशोत्तरं वेदिकायां प्रविन्यस्य प्रोक्षयेत्सलिलैः शुभैः
श्रीधातादिसंघित्यास्तत्रसहस्यदेवताः मेरुसंश्रिवक्त्रीषिकेरः संधिव्याः सतलेमते देवताक
म्मी श्याख्यानाः सस्मरेदीषि रुर्वक रुचनवधा धनालोकादेवित्वेविसनाधना नेवधारय

मो देवपवित्रेऊरुचासने इति मंत्रेनपद्माचेयाद्युलोवाप्युदद्युलो स्वस्तिकादिक्रमेणैवक्रमनक
यो विशेश्वरः शिवस्वायवाविस्नोः सर्व्वस्या ग्रेगुदोरघ ह्रींपद्मज्वलिनस्याघसंनिधाने सकल्पये
१५ न वीनाग्नेयादिकोणेषु दलेॐ भक्षतस्य संस्थाप्य चन्द्रपतेषु गणेशश्च सरस्वती दुर्गाक्षेत्राधिपं
वायोर्विधिवत्स्थापकोत्तमः ॐ भानोस्थापनेचैव सूर्य्याद्यर्घ्यपरमंतं स्थापयेदृद्विणेभागे रत्नाद्वा
तिवाद्भनः स्ववासितोद्धसदलेसन्वेकेॐ भस्वशोभने प्रज्ञाल नायकरयोपात्रसंस्थेनिवेशयेत् ह्र
नाहिज्वलिताननीपास्थापयेत्तवरितः सुभान्त् दर्व्वणचामरछत्रनालहतंचपादुके कनान्न
लिपुटोभूत्वावामदक्षिणपार्श्वयोः नत्वागरुंगणेशानोगुरुम्नद्वेष्टदेवता स्वदर्शनस्यम
वेणहस्ताकुर्यात्समंततः ॐसहस्रारमस्त्रस्वदर्शनमन्त्रमंततः स्वगंधपुष्पमहेनछुरभीकृत्य ५
हस्तकौ क्षिपेदुत्तरतः पुष्पमंत्रीनाराचसंज्ञका भूतशुद्धिततः अर्घ्यान्नमकारोधुनेश्रुते पाद
तोजानुपर्य्यन्तंचवरसंसवतका लपुतपीतवर्णचभुवः स्थानंविचिंतयेत् जान्वोरानाभि
संह्याहेनिभेपद्मेनलांछिते पृक्रूवर्णविवीजेनघ्रुक्रोध्यायेदपांस्थलं नाभितःकंठपर्य्यंतं

त्रिकोणं रक्तवर्णकं स्वस्तिकं स्ववीजेन युक्तं वह्नेस्तु मण्डलं कंठाद्भ्रूमध्यपर्यंतं वृत्तं वायोस्तु
मण्डलं षट्कोणं विन्दुभिर्युक्तं स्ववीजेन तु चिंतयेत् भ्रूमध्याद्ब्रह्मरंध्रांतं वर्तुलं ध्वजलांछितं धू
म्रवर्णं स्ववीजेन युक्तं ध्यायेन्नभःस्थलं एवं ध्यात्वा तु तत्तानि भूतानि प्रविलापयेत् पृथिवीमप
सु तां वह्नौ वह्निं वायौ समीरणं प्रविलाप्य तथाकाशं आकाशं प्रकृतौ ततः अपरब्रह्मरूपायां मा
यायां कि परात्मनि एवं समस्तदेहादिप्रपंचं परमात्मनि प्रविलाप्य परब्रह्मरूपस्तिष्ठेत्किंचित्का
लं पुनरुत्पादयेद्देहं पवित्रं परमात्मनः शाक्तब्रह्माम्बिकामायामात्मकाप्रकृतिस्ततः अजाय
ते जगन्मातस्तस्माकाशान्नभसोनिलः समीरणात्तेजस्तु ह्रद्विर्वह्नेरापस्ततो मही स्वीयसंभवादिभूतेभ्य
स्तेनो रूपकलेवरं देवताराधने योग्यं मंत्रमिति चिंतयेत् तस्मिन्देहे परात्मानं सर्वं हंसं सर्व
शक्तिं समस्तदेवतारूपं सर्वमंत्रमयं विभुं आत्मस्वरूपं देहे स्वे जीवभावेन तिष्ठति इत्येवं भा
वनामूलोभ्यन्तरशुद्धिरुक्ताहृता अथवान्यप्रकारेण भूतशुद्धिर्विधीयते धर्मकंदसमुद्भूतं ज्ञान
नालं सुशोभनं ऐश्वर्याष्टदलं चैव परं वैराग्यकर्णिकं ह्रीं यद्दत्त्वमलं ध्यायेत्प्रणवेन विकासि

तं कृत्वा तत्कर्णिकासंस्थं प्रदीपकलिकानिभं सुषुम्णावर्त्मना तस्मात् परमात्मनि योजयेत् यो
गयुक्तेन विधिना सोहं मंत्रेण साधकः तत्रैव सर्वं तत्त्वानि विलीनानि विचिंतयेत् ततः पुरुषा
निभं पापपुरुषं नाभिमध्ये संचिंतेत् ब्रह्महत्याशिरस्कं च स्वर्णस्तेयकरद्वयं सुरापानहृदा युक्तं गुरु
तल्पकटिद्वयं तत्संयोगिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकम् उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुविलोच
नं खड्गचर्मधरं कृत्वा कुक्षौ दक्षिणतः स्मरेत् ततः संशोषयेदेनं स्वरकादिक्रमेण वै विधाय
प्राणसंरोधं वायुबीजेन वायुना वह्निबीजेन तेनैव संदहेत्सकलं तनुं संजातो निर्म्मले देहं
देवतोपासनक्षमे प्रत्नलीनानि तत्त्वानि स्वस्थाने स्थापयेत्ततः आत्मानं हृदयांभोजमानये
त्परमात्मनः हंसमंत्रेण विधिवद्देववद्रूपविधीयते भूतशुद्धिविहीनेन कृत्वा पूजाभिचारव
त् विपरीतफलं दद्यादभक्त्या पूजनं तथा भूतशुद्धिं विधायेत्थं ततो वै स्थापयेदसून् पाशां
कुशेन पुटितां शक्तिभाजैस्सम्पुटहरेत् यकारादिसकारान्तान्बिंदुमस्तकलांछितान् तदंतउ १८
हरेक्षो मवीतमर्हेडसंपुतं सोहं स परात्मानीततो ग्रन्थ्युष्यपदं वदेत् प्राणशक्तिवदेनस्थादि

प्राणास्ततः परं अमुष्याजीवस्ततः स्थितोऽमुष्यपदं ततः सर्वेन्द्रियाणि मनस्त्वोनेवाक्चक्षुश्रोत्रं
ततः श्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्त्वग्निवधूरन्ते अस्य मध्यपदं तु हः प्राणा
यानिमयोन्मो वं प्राणामे त्रसमुद्धरेत ब्रह्मर्षिरस्य छन्दस्तु विराट् प्राणास्तु देवता प्रणवोऽग्निवधू बीजं ५
शक्तिरुक्ता मनीषिभिः शिरोवदनहृदयगुह्यपादेष्वायादिविन्यसेत अमुष्येने पदस्याने सांप्र
स्यपदमुद्धरेत चिन्तयेत्साध्यमुस्पर्शं कृत्वा मन्त्रमुदारधीः एषप्राणप्रतिष्ठापाः प्रकारः परिकी
र्त्तिता ततस्तुमातृकान्यासं कुर्य्याद्वक्ष्यादिहृष्टवंकं यत्कृत्वा मन्त्रिणा सर्वे देवभावमिपेदरं अस्यषि
र्ब्रह्मा समुद्दिष्टो गायत्रं छन्द उच्यते सरस्वती समाख्याता देवता मातृकाभिधा हलः स्वराः समाख्या
ता बीजानि शक्तयः क्रमात अङ्गीवद्भूस्वर्लीद्वीन गोनेषट्दुगंकेः क्रमात अंगगडानि वगुत्वोङ्ग्न्य
सेन्मेरेत्नादिभिः असत्वचनलयोव्यसेत्कुर्यात्तालेनयात्रिया दिशस्तेनैव धीपाकोटिकाभिसमाहि
त हृदयादिषु विन्यसेद्दंगसंत्रस्तु जातिभिः हृदयायनमाच्छुयाच्छिरसे वह्निवल्लभा शिखायै वषडि व
त्यक्तं कवचायहुमीरितं नेत्रत्रयाय वौषडस्त्राय फडिति क्रमात जातयः षट्क्रमादेताः प

ङ्गेषु नियोजयेत् पंचांगानि यतो यस्य तत्रैनेव मनुः स्मरेत् अंगहीनस्य मंत्रस्य स्वैनैवांगानि कल्प
येत् हृत्स्थायेनिशाहेन हृन्नस्थो देवः सविग्रहः उच्यते मनसो वैवज्ञानेन तहृषयपरे शिरस्याह्वो देवता
याऽत्कृष्टत्वमभिधायकः स्वाहेति विषयः शाखो देवतायाः समर्पितः शिखा ज्योतिः स्वरूपत्वं वषडपि
२ तदुच्यते देवसव्यापकत्वंवैकवचनेनाभिधीयते हुमादिव्यामलं तेजो देवतायाः प्रकाश्यते ते
त्रशाहेन देवस्य प्रकाशपत्वं प्रकाशपते वौषडपि तदेवो क्रमस्त्रशाहेन वारणं अनिष्टस्य फडानिष्टसा
हकं तेन उच्यते सात्वेव मंगमंत्रार्थं मगम्यास करोतिच करप्रवेषात्तस्या योष्ट्यते विरशोरपि पुः
चान्वाहृणो भेदैर्विहिमवदनतोः परपुकृको स्वद्यो हेयाभास्कक्र परोकलिनशाशिकलामिडुक्ता
लावण्यानां अत्रस्तकक्रूभंविनालिवितवरकराग्रीलाग पद्मसस्था मप्ताकल्प मनहस्तवनवन
भारानैनानमामि ओमेदोरसनाणांकांणांकमचाहहः स्फुरत्केसरपद्मांतर्गतं पंचवर्गाघशालाणों १०
हित्रिवर्गक्रमात् अथास्यास्त्रिभुलीनलंगेलिपुनाशेणीपुरणाहतं वर्णाह्मेशिरसिस्थितं विषगद
प्रध्वंसिमित्ररत्नेनये नम्यीयबंधनीभतं नवनीतनिभं स्नुभं मूलाधाराछिरः पद्मस्फुरन्ती विद्युल्ल

क्रतिः स्वल्पमात्रकसंकायात्मस्वात्मनेनात्मरूपिणी महाधाराधिकारः पद्मेस्करैः खनिकृत्वा मन्त्रहाया।
किंकुंरली नयास्पृष्टाधिकारः पश्चात्मस्तौ च स्वरूपिणः निर्गतान मातृकावर्णात्स्वशुभावर्ममात
त्रे ध्यायित्वा स्थितान्वर्णान्सर्वान्नेवं प्रविन्यसेत मूर्द्धांवद्याद्यानि संज्ञानिताभ्या वर्णात्मासस्थके
शेविदध्यान पंहिन्द्राये हंचवर्णाङ्गुदमेधासिद्धास्तस्य योतिवधं प्रभावात् स्मृत्वा तस्य निषेवणं च यान्ते
हि जन्महत्यामपुनः सुवर्णचौर्यं च श्रमनाविलयं प्रयाति सम्यक् सकृत्प्रयाचरितेनवंधनेन सत्व।
मेत्रवरः स एव योगी गुणाति हे पदमास्थितः स एव श्रमना चरती हवंपने यः सततं स्तोविवध।
र्म कर्म्म निष्टः श्रमना भवतीह देहमानो सकृत्प्रयाचरितेनवंधनेन नजरापि त्वराजवेन यन्मो
नमस्तु मतिपः हितस्व भीतिः यतस्वेवहिवपनेस्य मनुजः प्राप्नोति श्रम्सल्कृता द्भयास्मासाद्वितमा
हि सिद्धिमत्तलासं वितिमपूर्जितान योगं चाप्रथमजपचमत्कृतः कालचावंचनं नहिसो: परम
पदं च सततं प्रपतिपरस्वदयः मायया पिहितं ब्रह्मपाह्न ब्रह्मज्ञमातृका मेप्रकाशेण संज्ञानमनोव्र
त्म ब्रह्मरूपिणी ध्यात्वैवं विमसेसत्सपद्दः वेसादिक्षुम्नस्वः विषकल्मषनाशादि दोषान पंपतिनन्त्व।

णात् ललाटमुखवृत्तनासिकाश्रुतिगण्डोष्ठदंतयोः ओष्ठदंतोत्तमांगास्येदोः पत्संध्यग्रकेषु च पार्श्वयोः
पृष्ठतो नाभौ जठरे हृदये संके ककुदंसे च हृत्पूर्वपाणिपादयुगे ततः जठराननयोर्न्यसेन्मातृका
१९ र्णान्यथाक्रमात् केवलां मातृकां न्यस्य पश्चाद्भक्तः प्रविन्यसेत् तारोत्थाभिः कलाभिस्तान्विन्यसेन्मा
तृकाक्षरान् तारायावर्णसंभूतास्तत्प्रोक्ता निमातृकाः तारस्य पंचभेदेभ्यः पंचाशद्गुणिताः कलाः
सृष्टिः ऋद्धिः स्मृतिर्मेधा कान्तिर्लक्ष्मीर्द्युतिस्थिरा स्थितिः सिद्धिरिमा प्रोक्ताः कचवर्गकलाः क्रमात् अका
राद्भ्रणोत्संज्ञास्तमबालीकरप्रभाः एताः करध्वतास्वक्रं पंकजाभयकुञ्जिकाः जरा च पालिनी
शांतिरीश्वरी रतिकामिके वरदाह्लादिनी प्रीतिर्दीर्घा सुष्टुनवर्णजाः उकारादिह्लतो मसंज्ञास्तमाल
दलसन्निभाः अनीतिवरचक्रेष्वाहवः परिकीर्तिताः तीक्ष्णा रौद्री भया निद्रा तंद्री क्षुत्क्रोधनी क्रि १९
या ३ कारी मृत्युरेताः स्युः कपिलाः पयवर्णजाः रुद्रैणमालाक्षुद्भसंज्ञाः शरच्चंद्रनिभानना उद्गहस्ताभ
ये रत्नेभ्रूलंकपालं वाहुभिर्वरं ईश्वरेणोदिता विलोपी नष्टेनारुणसिता अनेनाचपवर्णस्याज्जपा
ऊसुमसन्निभा अभयं सहिणावङ्कटपानावाहुभिर्वरं निहंति स्वप्रतिष्ठा च विद्या शांतिस्तथापर

इंधिका दीपका चैव रेचिका मोचिका परा सूक्ष्मा सूक्ष्मामृता ज्ञानामृता चाप्यायनी तथा व्यापनी
व्योमरूपा स्यादनंता स्वरशक्तयः सदाशिवेन संज्ञाता नादान्तेनाः स्मितत्विषः अक्षस्रक्पुस्तकगुणा
कपालधाकराम्बुजाः मूसेन्यपो नपेदादौ षोडशस्वरजाः कलाः पंचपंचाशदाख्याताः कलाः सर्वसमृद्धि
दाः हसैः पद्मं रथांगं गुणमथ हरिणं पुस्तकं वर्णमाला टंकं शूलं कपालं दरममृतलसद्धेमकुंभं वहंती भ
क्ताविद्युत्पयोदस्फटिकनवजपाबंधुरैः पंचवक्त्रैस्त्र्यक्षैर्वक्षोजम्रां सकलशशिनिभां भारतीं तां नमा।
मि केवलो मातृकान्यासः विलम्बकं भवेद्यदि स्यादाद्या मातृकान्यासे केशवादिसशक्तिका यथा तु।
प्राणशक्त्यात्मयुक्ताः स्यादिभुविसर्गः केशवनारायणमाधवगोविंदविष्णवः मधुसूदनसंज्ञोन्यः स्या
त्रिविक्रमवामनौ श्रीधरश्च हृषीकेशः पद्मनाभस्ततः परं दामोदरो वासुदेवः संकर्षण इतीरिताः
प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च स्वराणां मूर्त्तयस्त्विमाः पश्चाच्चक्री गदी शार्ङ्गी खड्गी शंखी हली तथा मुशली।
शूली सेतश्च पाशी स्यादंकुशी पुनः मुकुंदो नंदनो नंदो नरो नरकजिद्धरिः कृष्णः सत्यः सात्वतश्च शौ
रिः शूरो जनार्दनः भूधरो विश्वमूर्त्तिश्च वैकुंठः पुरुषोत्तमः बली बलानुजो बालो वृषघ्नश्च

हृषस्तथा हंसोवराविमलोन्नसिंहो मत्स्यो हलं केशवायाश्च मे पणामाश्चक्रशंखवलसत्कराः कीर्ति
कांतिस्तुष्टिपुष्टिधृतिः शांतिः क्रियादया मेधासहर्षाश्रद्धाचलज्जाल्लक्ष्मीः सरस्वती प्रीतिरतिरि
॥ श मायोल्काक्रमेणस्वरैश्वयः जयादुर्गाप्रभासत्याचंडावाणीविलासिनी विरजाविजयाविश्वाविन
दास्वनदासस्मृतिः ऋद्धिः समृद्धिः शुद्धिर्भक्तिर्बुद्धिर्मतिः क्षमा रमोमाक्लेदिनीक्लिन्नावसदावसुधान
या परापरायणासस्त्मासंध्यामत्ताप्रभानिशा अमोघाविद्युताचेतिकीर्त्याद्याः सर्वकामदाः पुनःश्रि
यतमांकेषुनिषण्णासस्मिताननाः विद्युद्दामसमानांगाः पंकजाभयवाहवः हस्तैर्बिभ्रत्यस्मि
जगदाशांत्ववक्राणिविद्यापद्मादर्शौकनककलशमेवविद्युद्विलासं वामोत्तुंगस्तनसविरलाक ॥
स्समास्तेबलोभा हेवकीभूतेचपुरवननः पुंडरीकाक्षमाकेवलांमातृकांश्रीशिवभक्तोभवे
द्यदि ह्सौं बीजपूर्वकामन्त्रेण श्रीकण्ठायानमोल्कान्त सथानुमालाश्चासापुर्वकायाद्दिहुतेक्रमा
त् श्रीकण्ठोयोनंतसूक्ष्मश्चत्रिमूर्तिरमरेश्वरः अर्घीशोभारभूतिस्तिथीशः स्थाणुकोदरः झिंटी
शोभौतिकः सद्योजाताश्चानुग्रहेश्वरः अक्रूरश्च महासेनः क्रोधशस्तरमत्नयः पश्चाच्चंडीथीचंडेशा

पंचांतकशिवो नमः अथैकरुद्रकूर्मैकनेत्राह्वचतुराननः अजेशः सर्वसोमेशास्तथा लांगलिदारुका
कौ अर्द्धनारीश्वरश्चोमाकांतश्चाषाढिदंडिनौ विश्वरत्रिमीनमेषलोहितश्च शिखीतथा छगलांडद्विरंडे
शौ महाकालाख्यवालिनौ भुजंगेशपिनाकीशखड्गीशाख्यबकास्ततः श्वेतोभृग्वीशनकुलीनदनंत
ं लोलाक्षीवर्तुलाक्षीचदीर्घघोणासमीरिता सुदीर्घमुखिगोमुख्यौ दीर्घजिह्वा तथैवच कुंडोदर्यूर्ध्वके
शीचतथा विकृतमुख्यपि ज्वालामुखीततोत्तेपापश्चादुल्कामुखीतथा सुश्रीमुखीततो विद्यामुख्यताः
स्वरशक्तयः महाकालीसरस्वत्यौ सर्वशक्तिसमन्विते गौरीत्रैलोक्यविद्यास्यामंत्रशक्तिस्ततः परं आ
त्मशक्तिर्भूतमाता तथा लंबोदरी मता द्राविणी नागरी भूया खेचरी चापि मंजरी कालरात्रिश्च कुब्जिका
कपर्दिन्यपि वज्रा च जया च सुमुखेश्वरी देवकीमाधवी तथा वारुणी वायवी प्रोक्ता पश्चाद्रक्षोविदा
रिणी ततश्च सहजा लक्ष्मी व्यापिनी मायया न्विता एतारुद्रांकपीठस्थाः सिंहारूढाणविग्रहाः रक्तोत्प
लकपालाभ्यामलंकृतकरांबुजाः वंधूककांचननिभं रुचिराक्षमालापाशांकुशौ च वरदं निजबाहुदं
डैः विभ्राणमिंदुशकलाभरणं त्रिनेत्रमर्द्धांबिकेशमनिशं वपुराश्रयामः केवलो मातृकान्यासपूर्व

विमंन्यसेन्नधीः स्फुरंर्थं सर्वमंत्राणां तद्दोषाणि निवर्हणं प्रपंचयागवक्ष्यामि संविदानंदसिद्धिदं प्र
णवः शक्तिरजपा परमात्माहिरांतिकः पंचमंत्रात्मको मंत्रः सर्वमंत्रफलप्रदः तारशक्तिसारिका त्वस्य
अजपात्महिरांतिकान्नधाम्नात्मा ज्ञो विधिवन्हुत्वा न्नत होमीतिधियाबुधः पंचमन्तमयापद्यां प्रपंचं तन्म
यं विदुः देहोपि दशसारासि त्वमस्य वृत्तानन्तक्रमात् तन्मस्यान्नपुता त्वं श्रीमच्छ्रद्धया सुरतेजसि एवं वर्ण
मयं होमं कृत्वादि व्यतनन्तरः प्रजपेत्सकलान्मन्त्रान् ततः सिद्धिमवाप्नुयात् एवं वर्णविभेदभिन्नम
हदम्मांसास्थि मज्जाहृतं देहं तं तरमत्तरेसुविमले सर्वं त्ववतिन्यधा ज्ञत्वब्रह्मन्नाशनेविमलधीव
ह्मस्वरूपी स्वयं भूत्वा सर्वे मन्त्रान्जपेत् श्रीपिपजेद्वापेनपाराधयेत् तारादिपंचमन्त्रभिः परिचीपमा
नमुद्रानेरन्मण्मनि शंजगदेकमल्लं संवित्समस्तममनघ्वरमस्मु नेतन्नेत्रः परंजभतसोहसुत्वोद्ध
तारी वषणाकर्षणकां चेत्वनिष्टवीतनो न्यसेत् उद्यत्कोटिदिवाकरप्रतिभटो तुंगोरूपीनस्तनी वक्षा २
हुंडकिरी टहारसनीमेजोरग्रांशो मिता विभ्राणाकरपंकजैर्जपवटीपाशांकुशौ पुस्तकं दिव्यपाहोजया
दौ स्वरी त्रिनयनापघेनिषण्णासतां न्यसे छ्रीं बीज संपुटं श्रीकामो मातृकां जनो विधुद्दामासमप्रभो

हिमगिरिमलयोत्थैश्चन्दनैर्मिश्रभंजैः सुगन्धैस्समभ्युक्षितामस्तकवैरासितममानामिमां विभावानांकरपंकजैः।
नैपथ्यवैपथ्यप्रमुदयंपुस्तकं मालदृत्तसमन्त्वलंकृतवनतो ध्यायेज्जगत्स्वामिनीं ममेस्तु राज्योवपुषि न।
गन्मोहनकीर्त्या बालार्ककोटिरुचिरास्फुटिकात्तमालांकोदंडमिक्षुजनितं स्मरपंचबाणान् वि
गोच हस्तकमलेद्यतीत्रिनेत्रां ध्यायेत्समस्तजननीं नवरत्नचूडां वसनादिचकामश्रेदेकदेवभवेन्न
रः श्रीशक्तिकामबीजाद्यात्रीवर्णेत्तन्नभजेत ध्यायेयमनवलयेत्तमारासपाशमप्रहृयक्रशाश
राज्ञवपुस्तकेच भाविभवतीनिजकरे रत्नांकुचा मां समोहितीत्रिनयनां तरुणेंदुचूडा मस्यमेत्रो।
यथान्यायेहृदेविश्वप्रमातरं जपेत्मंत्रान्यज्ञे देवान्यजेद्ग्रिमुद्रारथीः देवोभत्वा यज्ञेद्देवान्नादेवोदे
वमर्चयेत् एवमाहश्रुतिः सासाददतोवपप्रसेहुयः ततोविशेषकल्पोक्ताध्यासीन्यासान्समाचरे
त् यथाहिवैसर्वेतेचैतत्वन्यासंविज्ञेयाः इतिह्यंतपितकृतोभवतिध्रुवं सकलर्वेसर्वमन्त्रजपादि
षु एवंन्यसेयमनन्तत्वमुनाचरेयमिहजनमसौमनतिष्ठति अथवासाधवः क्रुपात्यगणवेनाःस्वसे
यमं सौभिः शुद्धेश्वकनेव्ये लौकिके न्यासंयम नवैदिकजपेकूहः स्त्रियश्चैककराचन ध्येय

त्र्यात्मिकः प्रोक्तः रपूरकुंभकरेचकैः बाह्याभ्यंतरकुंभाभ्यां रुद्धे रेचककोद्गितः संपूर्णकुंभवद्गात्रयोर्धारणं
कुंभको मतः वहिर्यद्रेचनं वायोरुदराद्रेचको मतः हृद्यपाकर्षयेद्बाह्यवायुं षोडशमात्रया धारयेत्पू
रितं मंत्रीचतुःषष्ट्यातुमात्रया सत्वेनामध्यगं सम्यक् द्वात्रिंशन्मात्रया शनैः नाड्या पिंगलया चैव ने
रेचयेद्गुरुसत्तमः येनैव संत्यजेत्तेन पूरयेद्धारयेत्ततः रेचयेच्च ततोन्येन शनैरेव पुनः पुनः पूरक
कपिवेद्धाष्टकुंभकेतु धारयेत् पूरके कुंभके त्यजेद्देनमेवं सिद्धिमवाप्नुयात् यथा सिंहो गजो व्याघ्रो भ
वेद्वश्यः शनैः शनैः तथैव सेवितो वायुरन्यथा हंति साधकं प्राणायामेन युक्तेन सर्वपापक्षयो भवे
त् अयुक्ताभ्यासयोगेन सर्वरोगसमुद्भवः हिक्का श्वासश्च कासश्च शिरःकर्णाक्षिवेदना भवंतिवि
विधा रोगाः प्राणायामव्यतिक्रमात् अथ प्राशास्त्रक्रमागीणप्राणायामान् समुद्दृयेत् त्रिषट्कद्वादश
वारेवाद्गुरुः परतो जपात् ऋषिः प्राणायामानप्रणवसहितान्षोडशवशी प्रभाते सायं च मतिदि २१
वसमेवविनतते हिजोपसंभुणाग्रहरणात्तोमोभिक्षत्वित पुनंत्येते मासादिहरितेजलोकहु
हताः पुनंत्यमी षड्भिरपीह मासैर्जन्मान्तरोपार्जितपापसंघात संवत्सराद्ब्रह्मपदं तदेकं प्रकाशयं

तेयद्वद्व्रतारं प्राणायामान्विधायेन्द्रियोगपीठं स्वकेतनौ न्यसेत्प्राधारशक्तिंच प्रकृतिंकमठं तथा शे
षधारं पद्मः सिंहस्थेनहीपमनोहरं प्राणोपमंहृत्पदेहिंबंकल्पहस्ताश्ववैद्दिकां रत्नसिंहासनंन्यसेद्
नहृत्पद्मपंचके गेसोरुपुमपोष्टेवमार्दहिंणेपनसाधकः धर्म्मंज्ञानंचवैराग्यमैश्वर्यंन्यसेच्चक्रमा
त्‌ मुखपार्श्वनाभिपार्श्वेषु प्रधर्म्मादीन्विसेत्‌ रक्तश्यामहरिद्रेन्द्रनीलवर्णाविराजितान्‌ हृष
केपरिभूतेभरूपान्‌धर्म्मादिकान्न्यसेत्‌ धर्म्मादधर्म्मादिचपादगात्रचतुष्टयं हृदयशेषमश्चा
स्वपद्वज्ञो प्रणावाशक्तान्स्वाद्यन्तरैः सत्वरजस्तमांसि आत्मादित्रयमादिवीजसहितंव्योमा
ग्निमायाभवेत्ताना मानमपाइहिद्वपरितोमध्येचपाकोनेव न्यस्त्वापीठमन्त्रंचतत्रविधिवन्नर्क
लिंकामध्यगा ननेत्कृत्यविधानवोपितत्त्रसचिंतयेद्धामतत्‌ ततस्तुपास्यमंत्रस्यन्यासान्दश्चा
दिकांस्मरन्‌ मंत्रशास्त्रेनगाचार्यंसामसंत्रेणधीमता यस्यमंत्रत्रयेन्यासा साकर्त्तव्याविहिर्हिसिद्धताम
पनर्पणाहोमाचाभिषिंहृसमञः कृतान्यपिध्रुवमन्यासहिमिर्हीनानदास्यन्तिफलान्यमी न्यासान्सम
स्तान्यसतः स्वदेहे त्रैलोक्यमेतद्दहपामेतिवशः पापानिसद्यः प्रशमंप्रयातिवस्यतिरक्षांसिसपत्न

गातिति अङ्गाहृद्यादिविन्यासः करांगन्यसनं ततः ततो मंत्राक्षरन्यासः पदन्यासः ततः परं तत्र
कल्पविशेषोक्तान्न्यासानन्यान्समाचरेत् ततो मंत्रपुटैर्वर्णैर्मातृकायाः सविंदुकैः विन्यसेन्मंत्र
विन्यस्य क्रमात्सृष्टेन वर्त्मना अप्यर्षोगाकरन्यासस्ततो मुद्राः प्रदर्शयेत् ध्यानंकुर्यात्ततो वि
धाय स्वस्वकल्पोक्तवर्त्मना ध्यानामात्मेष्टदेवस्य वेदनं मनसा मतं तदपि द्विविधं प्रोक्तं सगुणं नि
र्गुणं तथा यज्जीवब्रह्मणोरैक्यं सोहंस्मामिति वेदनं तदेवं निर्गुणं ध्यानमिति वेदविदो विदुः श्री
मन्नेहृत्पद्मभोजे कर्णिकाकेसरान्वितं प्रफुल्ले सोमसूर्याग्निमण्डलेन विराजितं स्वीयेष्टदेवता
तत्वध्यायेदागमबोधितं एवं तद्देहनं तद्धि सगुणध्यानमुच्यते ध्यात्वाग्रे तत्पूजेत्स्मीवेन्यासमा
र्गेणमंत्रवित् तस्मिन्नीदेवस्थितामिष्टदेवताम्मूर्त्तिविग्रहं ध्यात्वा पजेद्वंदनाचैर्मानसैर्भीमनंता
तकैः बीजेनावत्सरेचान्तर्वैस्थदेवं समाचरेत् मूलाधारगते कुंडे देवताग्निसमुज्वले धर्मा
धर्माधिनेभ्यस्त्रे मूलमंत्रपुरःसरं अमुंन्नहोमिस्वाहेति प्रत्येकेनुहूयात्सुधी अहंतासत्र २२
पेष्टुमकामक्रोधादिकेहविः मनपवस्रुवः प्रोक्तः सष्टमास्तुकुंडलीदिता अमन्यग्राथिता।

शैवोक्तं मान्तरं हृदवनं वृथैः अंतर्लीनं रतर निरंतनमेयमाने मां ह्रां धकारपरिपंथिने संविद्ग्रो।
कस्मिं श्रेयमृतम रीचिविकाशभूमौ विश्वं जुहोमि वृसपाहिप्वा वसाने आत्मामूलत्रिकोणेत्थे
कोहिस्थापुतेश्रमे ऊं इत्याकृति चिद्रूपेक्षत हूयमसमंत्रिके इदंतापात्रमेस्वर्णमहल्लापरमाह
ते पराहंतामयेवम्हौ जुहोमि शिविरूपतः धर्माधर्मसमहीमग्नात्मात्मामनसा स्रुवा सुषु
म्नावर्त्मना नित्यमक्षहृदीन्द्रेहोम्यहं नदेतेतत्पयोभूत्वा जपेदिक्षानुसारतः तेजयं सर्वसंप
मैदेवतायैनिवेदयेत गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वंगृहाणास्मत्कृतंजपं सिद्धिर्भवतिमेमातारत्नं
गतिः इत्येवमांतरयागंकृत्वादेहं प्रपूजयेत चंदनाद्यैः पुष्पगंधैर्विधानकथितेषुता आत्मा
ग्रतस्वतकोणषट्कस्वचत्रिकोणकं सामान्यत्वेनलेनैवकृतागानिप्रपूजयेत आग्नेयादिषु
कोणेषु हृदयाघंगचतुष्टयं नेत्रंमध्येदित्वचास्त्रं तस्मिन्मूलेनचालितं त्रिपादिकं प्रतिष्ठाप्यप्र
जपेन्मनुनामना ॐ सोमसंडलायेतिनषोडशकलात्मने नमोस्तु चालितं शाषुसंस्थाप्यसा
धयेत्तपौः अंग्यर्कमंडलायेतिस्थम नाहिषट्कलात्मने नमः सधामपैस्लोमेपूलानेमात्कोप।

वत् विलोमं श्रावयेत्तस्मिन्मज्जयेत्स्मेनुनाऽमृ ॐ सोममंडलायेति अमृतप्रभकलात्मने नमोऽर्क
मंडलाय तीर्थमोवाहांकुशमुद्रया तीर्थमंत्रेण विधिवत्संप्रक्षरेदेवकथ्यते गंगेच यमुने चैव गोदा
वरि सरस्वति नर्म्मदे सिंधुकावेरि जलेस्मिन्सन्निधिं कुरु गालिनीपिटेपाशमुद्रा प्रदर्श्य धेनुमुद्रया
अमृतीकरणं कृत्वा विन्नयेदिष्टदेवतां अंगन्यासेन सकलीकृत्वा स्वेणदिशो दश कीलयेन्म
त्रमंत्रेण निरीक्ष्य शंखमुद्रया मत्स्यमुद्रया तज्जलं शोषिणीणात्रेकृत्वा त्मानं त्रिवारतः वष्ट
यन्तयोरीमुद्रयोनिसंतरणा गंधपुष्पादिभिस्तत्र प्रपूजयेदिष्टदेवतां अमृतं कृत्वा जपेन्मूल
मात्राश्रात्मतत्त्वात्मने नमो विद्यातत्त्वात्मने नमः शिवतत्त्वात्मने नमः इत्यनमंत्रैस्त्रिभिः
श्रीत्यामृतब्यादिकेवापि मंडले विधिवत्सुधी ततः संपूजयेद्देहं गंधाद्यैर्मूलमुच्चरन् पंचकृ २२
त्वः पुनः कुर्यात्सुष्यांजलिमनन्यधीः उत्तमांगे हृदाधारपादसर्वांगके क्रमात् ततो धूपा
दिकं दत्वा वै सहदेवं समाचरेत् स्वाधिष्ठानगते कुंडे त्रिकोणे अग्निसमुज्वले मूलमंत्र
समुच्चार्यं नत्राहंतादिकं हुनेत् हवनानंतरं विद्धान्मूलमंत्रेण यथा वणं जन्मासमर्पणं

ऊर्ध्वं हृदेवताद्दक्षिणे करे ततोऽनुज्ञां गृहीत्वास्यावाह्य पीठे प्रपूजयेत् आदौ लिखेद्यंत्रगतं तत्तल्ल
लोकविग्रहं कामक्रोधादिभिः शेषं मनोमलनियंत्रणात् यंत्रमित्याहुरेतस्मिन्देवः प्रीणाति पू
१६ जितः तत्तल्लोकरूपत्वेन विलिखेत्पद्ममुत्तमं सौवर्णं राजतं ताम्रं पीठेऽस्मिन्नेव पटे भुवि विनायंत्रेण
वेष्टनादेवतानां प्रसीदति पीठन्यासविधानेन पीठे संपूज्य पूर्ववत् पाद्यमर्घ्यमाचमनीयं च मधुप
र्कं च मधुपर्कं पाद्यार्घ्याधारद्रव्याणि स्वर्णादिरचितानि च स्थापयेत्पुरतस्तानि पूजयेच्छास्त्रवा
र्त्मना पाद्यं श्यामाकदूर्वाब्जविष्णुक्रान्ताजलोद्भवैः अर्घ्यं पुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपैः गं
धदूर्वाजलैः प्रोक्तं तत आचमनीयकं जातीफललवङ्गकक्कोलैर्लवंगसमन्वितं आज्यदधिम
धुमिश्रं मधुपर्कः समीरितः एकस्मिन्नर्घ्यपात्रे वा पाद्यादीनि प्रकल्पयेत् सर्वोपचारवस्तूना
मभावे भावयेद्धिया एवमासाद्य पात्राणि तत्र पीठे निधाय च मूलेन संस्थाप्य ध्यात्वा देवमा
वाहितं आवाह्य पूजयेदस्य परिवारगणैः सह शालग्रामे स्थावरे च मावाहनविसर्जने शाल
ग्रामशिलायां हि देवः सन्निहितो भवेत् हृदयादिगतं तेजो दीपाद्दीपान्तरं यथा समुन्नीयात्मना

द्वंनासिकारंध्रनिर्गतं करस्थामालकांभोजेनिम्नानेदगुणोदये मूलमंत्रं समुच्चार्य सांगं
सर्वावयवदेवतं पद्मेहीति महन्मुद्रा पाद्यकांभाद्यानिधे आसनं कल्पयामीत्यासनं पद्ममुद्र
या पद्मासने संनिधीकृत्य सन्निधापनमुद्रया अवगुण्ठनमस्त्रीकृत्वा संनिरोधावरोधिन्या संमु
खीकृत्य मुद्रया सम्मुखीकरणमस्त्रापसकरीकृत्य साधकः सकलीकरणमस्त्रादवगुण्ठन
मुद्रया अवगुण्ठनमस्त्रीकृत्यामृतीकरणमुद्रया मुद्रया परमीकरणं परमीकृत्य साधकः अर्घ्यादिप
चारान् ऊर्ध्वं निमंत्रतः स्वागतं दिकान् स्वागते कुशलप्रश्नं कृत्वा पुष्पांजलिं ततः मूलान्ते साधु
पादि सर्वात्मगणमदे देहे चैवेष्टदेवस्य नामतानादगृहीत्वा येत् ततः पाद्यपदं स्तु पाद्यमंत्रेन कल्पया
मिच उत्क्रान्तदंतेहृदयं पाद्यमंत्रोयमीरितः पाद्यं पादाम्बुजे दद्यादनेन सम्युनातनः उपचार्य मि
मे नमः दद्यामि परमेश्वरः मूलान्ते साधुपाद्यादिशक्तिं नमनेनामुना दद्यात् पुष्पांजलिं तस्मै पाद्यं २५
तेन शिरस्पर्शं विनिर्दिशेत् ततः पुष्पांजलिं दद्यात् मूलमंत्रमनेनमन्त्रसधीः अर्घ्यं शङ्खं परिगृह्य विष्णुना
चमनं वदेत् स्वाहा स्वाहान्तेस्वधां दद्यादनेनाचमनं मन्त्रे पुनः पुष्पांजलिं दद्यात् मनेनाचमनं ततः

मधुपर्कं सगृहीत ततस्तथा हृदनेन तु यः पुष्पाञ्जलिं विधायाघस्त्याशाचमनं तु यः तेनैव मन्त्रेनानेन तद्या
पुष्पाञ्जलिं ततः पादुके परिधापयेद्भगवन् रत्ननिर्मिते स्नानमण्डपमायाहि स्नानाय त्वीशहे गतं मा
र्थयित्वा प्रविश्येत स्नानवस्त्रं सुशोभनं भृङ्गारोद्धृतनेनैव तोयेन महाराजोपचारयेत् स्नानं दत्वा ततः मधु
भिः तोयैर्नोत्तमोदकेन च तथाङ्गिः कारयेत्स्नानेदयाताचमनीयकं क्रमाशमार्जनं वस्त्रं दत्वा सुगन्धकेल
के परिधाय ततो दत्वाद्याताचमनं तु पुनः पादुके परिधापयेद्भगवान् रत्ननिर्मितं आगच्छ निर्मि
तेयाभ्याम अलङ्कारायमण्डपं प्रार्थयित्वा तथा तिष्ठ देवताः मण्डपेन नयेत संस्थाप्य मण्डले रम्ये दिव्यमा
लानुलेपनैः भूषैराभरणैर्दिव्यैर्नानारत्नसमन्वितैः अलंकृत्य ततस्तत्र चामरादर्पणैर्वके पादुका
युग्ममारुह्य पञ्चवाद्यपुरःसरं यागमण्डपमायाहि परिवारगणैः सह प्रार्थयित्वा तथा चेत्थं योगपी
ठं नयेत्सुधीः ततो पवेश्य गन्धाद्यैरुपचारैः समर्चयेत् पञ्चभिर्मुद्राभिर्देवं देवाभिमुखस्ततो दृशा प्राञ्जलि
र्हृदि लीले यापकृत्वा होमादिकं कर्मणि न्यासक्रमेण मनुनाद्वितीयेन मातृकाक्षरैः मूलमन्त्रं समुच्चार्य
सर्वोपस्थितदेवताम् नमस्ते देवदेवेश सर्वज्ञमितकरं पर भक्तानिवेदितं गृह्य प्रसन्नो नित्यं सुशीतलं अ

स्नानेनसंशुद्धाङ्गमहाप्राज्ञलसुगन्धं चंदनंमलयजंसुगन्धशीतलं कर्पूरागुरुकस्तूरीहिमांबुमो
५ दितंशुभं परमानन्दसौरभ्यपरिपूर्णदिगन्तरं महाप्रणयमेगंधं कृपयापरमेश्वरः अस्मास्वर्पितंगृहाणच
छिद्रंपुष्पंनवंशुभं गुणवद्दर्शनसंभृतंनानागंधमनोहरं आनन्दसौरभंपुष्पंगृह्यतांपरमेश्वरः सारंगा
रैश्चूतबिल्वतैलैर्जगत्रयैः संविकीर्णैः कर्पूरागुरुचन्दनपरिमलैर्धूपमायापयमेत्री स्याद्वीचेरस्मरमयनया
चापरेणाघ्रहोत्सा नूतंगंधाहृतंकुसमकेरश्चिताबाहयानः वनस्पतिरसोद्भवोगंधाढ्योगंधउत्तमः
आघ्रेयः सर्वभूतानांधूपोयंप्रतिगृह्यतां इत्यधूपंभक्त्यावीततामप्रकोस्याछिन्निर्म्मिते पात्रेहुतिघृतेभ
गुग्गुलालेपघ्राह्मतोशुभे सारंगारविनिहितेर्गुग्गुलागुरुचन्दनैः नियासाद्रुस्थितेर्धूपेगंधपरद्वयेर्विये
घोद्दितेः अनन्यार्पितरूपोधूपोस्त्वतेऽ सर्वनकर्माणि वत्र्यांकर्पूरगर्भिणासर्पिर्घ्वातिलजेनवा
आरोप्यहस्तेर्दीपानुद्दैः सौरभप्राणिनः सुप्रकाशोमहान्दीपः सर्वतस्तिमिरापहः सबाह्याभ्यं २५
तरंज्योतिर्दीपोयंप्रतिगृह्यताम् दीपोधिपूपवम्यात्रेपप्राकारविनिर्म्मितं प्रतिपात्रेप्रदीपव
स्तवर्म्पीगवघृतनाक्तया अन्यानिवेदितैः पूजाकालपर्वप्रभाव्यते अभ्यर्च्वैववनस्पतांगरहोत्वादि

पूजयेत प्राणाहृदयादीनि पूजयेत् नेत्रमग्नौ दिक्षु चास्त्रं मन्त्रमेत्र नमोन्तकैः तुषारस्फुटिकवर्णामनी
लक्ष्मस्मारुणाम्बिषः वरदाभयपाणिश्च प्रधानतनवः स्त्रियः ध्यातव्या विद्वषानेन क्रमेणैवाङ्गदेव
ताः स्नालयित्वा ततः वाणीमालायस्म मनोवरं अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले भक्त्या समर्पयेत्
भामाद्यमावरणाय च रक्तद्वार्घ्यं शिवमङ्घ्रे देवतामूर्ध्नि साधकः प्रत्याहृत्य पुनः ऊर्ध्वादिप्रमावरणार्घ्यं
लं पश्चात् मध्ये वितीयास्तुः कल्याणक्रमाहृत्य क्रमात् ततो यजेल्लोकपालान् सकलपादिवद्वान्वितान् पद्मा
धीश्वरवर्णास्तु परिवारगणैर्युतान् इन्द्रो वह्निर्यमो रक्षो वरुणः पवनो विधुः ईशानः पन्नगाधीशा
श्च ऊर्ध्वं पितामहः ऐरावतस्तथा मेषो महिषः प्रेतसंज्ञकः मकरारव्यो मृगः पश्चात् नरगोवृषभस्त
था कूर्मो हंसः क्रमादेषां वाहनानि विदुर्बुधः कनककपिशाङ्कस्यारुणमलश्वेतधूम्रामवसितस्य
विरक्तावर्णो नोवासवाद्याः करकमलविराजत्स्वायुधाढ्या देहा विविधमणिगणाढ्यकुम्भस्थरत्न
वर्णाद्या हेमौलि शक्तिधदंडखड्गपाशचक्रांकुशाढ्यधराला त्रिशिखा वारिपद्मा स्वर्णावहितेन
सत्वाहितमौलि पूजास्वस्वायुधाभयसमन्वितपाणिपद्मास्ततः पूर्वाग्नसिंदत्वापश्चाचमनी

पक्वं नैवेद्यस्यमसानार्घ्यपाद्यैर्दिष्टैर्दैवतं सौवर्णे राजते ताम्रे कांस्ये रत्नादिनिर्मितं पात्रे निधाय नै
वेद्यं मद्रसोसंस्कृपाचितं शाल्यन्नं सूपशाकादि पेयचोष्यादि षड्रसं अन्यानि वेदितं गुडमण्डपायसं वा
ग्रवत्तं विकान्नूपाणिनाटीम्रनानारससमन्वितान् स्वादूदकेचविमलंपायसं चनशर्करं कदली
२९ फलसाम्राद्दिदधिदुग्धं प्रयानकं संस्थाप्यहतः प्रोस्यतारेण समतोल्यसेत् दर्शयित्वा चक्रमुद्रामष्ट
धाजमविद्यया अभिमंत्र्यामृतीकृत्य धेनुमुद्रया संगायादिपदं चोक्त्वा नैवेद्यपरमुच्चरेत् तस्यैतेक
ल्पयामीति तुलुकोदकमर्पयेत् अथामृतोपस्तरणमसीत्याचमयेत्ततः ग्रासमुद्रां वामदोस्सा।
विकचोत्पलसन्निभां प्रदर्शयेद्दक्षिणेन प्राणादीनां प्रदर्शयेत् मूलमंत्रेसमस्तार्थसंबोधनपुरःस
र सत्पात्रसद्धविःसौख्यं विविधानेकभक्षणं निवेदयामि भगवते सानुगाय गृहाण तत् इति पुष्पांज
लिं कृत्वा दक्षेणकोलयेद्दिश ब्रह्मेशाद्यैःसरससविभिःस्तूपविष्टैः समेतो देव्याशिंजहलपककरपासा। २९
दर्वीजमाद्यः नर्म्मक्रीडाप्रसन्नपरीहासयनपंक्तिभोक्तृव भुंक्ते पात्रे कनकघटिते षड्रसानिष्टदेवः
ध्यात्वैवं विधिवद्दत्वा तैश्चरेवे समाचरेत् दीर्घविस्तारतो हस्तं चतुरंगुलमुच्छ्रितं दक्षिणेस्थंडिले

स्थित्वा नग्नो ध्यायन् श्मशाने संस्कृत्य तं यथान्यायं साधको देवतां प्रिया तत्र संस्थाप्य गंधाद्यैर्देवतां पूजयेद्वि
ग्रहे नार्व्याहृतिभिर्हुत्वा मूलमंत्रेणा मंत्रवित् सर्षपैर्वा तिलैर्वापि मत्स्यैर्वा पायसेन वा तत्पूर्णां साधक
श्रेष्ठः पंचविंशतिसंख्यया पश्चात्व्याहृतिभिर्हुत्वा गंधाद्यैः पुनरर्च्चयेत् देवतां योजयेत् पीठमध्ये तु वाह्ये वि
सर्जयेत् अवशिष्टेन हविषा गंधपुष्पाक्षताधिकं देवतायाः पार्षदेभ्यो वलिं दद्याद्धि चक्षणः ये रौद्रा
रौद्रकर्माणो रौद्रस्थाननिवासिनः योगिन्योप्युग्ररूपाश्च गणानामधिपाश्च ये विघ्नभूतास्तथा चान्ये दि
ग्विदिक्षु समाश्रिताः सर्वे ते प्रीतमनसः प्रतिगृह्णन्त्विमं वलिं इत्यष्टदिक्षु दत्वा चतुष्पथे वलिं हरेत् २
भूतानि यानीह वसंति भूतले वलिं गृहीत्वा विधिवत्प्रयुक्तं संतोषमासाद्य व्रजंतु सर्वे तस्मै तु तान्यत्र न
मोस्तु तेभ्यः इत्यष्टदिक्षु विकिरेत् भैरवे नासिकामता तर्जनीमध्यमानामा योगिन्यां तर्जनीमता क्षेत्र
पाले गणेशे तु मध्यमा नात्र संशयः तमोकुलादिसंहीमान्यिष्टकादिविनिर्म्मितान् पात्रावतन्मन्त्रा
कारान् स्वैर्दोमान् प्रदर्शयेत् आरात्रपात्रिनाध्यायमूर्ह्नि तीराजेयप्रभा आग्निकमिति श्रोफ्रेवदावाद
नष्टवकं पानीयममृतीकृत्य मन्त्रपायेन संज्ञया कुलकोटस्यामस्तानपिधानमसहप अनेनैव

ताहस्ते दत्वा चाथ विविध्यच गतसारेन नैवेद्यं नतमैतत्समुद्धरेत् उच्छिष्टं नक्षजेद्दत्वा किंचित्स्थाने वि
शोधयेत् विष्वक्सेनः स्वतो विसोस्तेन सम्मेलो विवस्वतः चंडेश्वरी तथा शक्तेस्वंडेशः शेकरस्य च लंबोद
२० रो गणपवल्लिरमी उच्छिष्टभोजनः गंडूषादि ततो दत्वा ताम्बूलादि निवेदयेत् चंदनादि प्रदीपाद्यैरुपचारैः
पुनर्यजेत् प्रसन्नार्द्धं यमाख्याता सर्वदेव प्रसाधिनी ततः शक्त्या जपं कृत्वा तज्जपं सर्वसंपदं देवतादक्षि
णे हस्ते पूर्ववच्चार्चयेत्सुधीः सच्छत्रचामरै राजामुपचारैः प्रतोषयेत् शिष्टगंधं शाल्वतोये विलोम्य प्राणे
कृत्वा दक्षिणमूलमंत्रं समाहृत्या संजपेत्सर्वतीर्थोद्भूतं ध्यात्वा प्रोक्षयेदात्मनात्मानंदेवार्ह्यनावशिष्टंय
त्सलिले शाल्वमध्यगं भृंगेन गृह्य मनुष्याणां वसहस्यो व्यपोहति पुष्पादिशिष्टं परिचारिकेभ्यो दत्वाथदे
वैविधिवत्प्रणम्य स्तोत्रप्रणामेन समस्तदेवयोग्येन सर्वस्तुतिमारभेत् किंचिद्भवेसकलजननिद्री
पतेन स्वतायां काकाकीर्तिः उत्पलकमलिनिव्यायतेन स्वतापां किंकिंसोत्वसरवरनते प्राप्यनाह्नि २०
तायां कें केंयो गंत्वपिनं चिनुतं विनमालां विनायोगस्वता भवं भवयंसि प्रज्ञितासि प्रभुकरि त्वमेवा
हिजगत्स्वबाग्रगणानीत शरीरिणी स्तुतान्त्वं वाञ्छितं देवि दासिकमलाकरे परमानंदबोधाद्धि रूपेतेज।

स्वरूपिणी तत्सानान्यजगद्धाति त्वत्सानानादि निवर्त्तते चिच्छक्ति महासत्तामात्रे मात्रे नमोस्तुते स्थि

श्री तिस्थित्युपसंहारहेतुभूते सनातनी त्वमेवासि जगत्येका गुणातीतशरीरिणी सृष्टिस्थित्युपसंहारहे

तुभूते सनातनि अनुग्रहाय भक्तानां गृहीतदिव्यविग्रहे भक्तस्य मे नित्यपूजां भक्तस्य परमेश्वरि दे

हि कामपि कसिद्धिं हे देहि त्रिदशानंदिनि तापत्रयपरिज्ञानवदनत्राहि मां प्रभो त्वामेवदासि नस्मरणोमि

नचिन्तयामि नान्यस्मरामि न भजामि न चाश्रयामि भक्त्यालवलीयचरणाम्बुजमाहरेण मां त्राहि भूतकृपया

यामपि देहि सिद्धिं अज्ञानाद्यमया यद्यत्केवल्यासाधनस्य च यन्मन्त्रमतिरिक्तं वा तत्सर्वं तेनु महे

सिद्धव्यहीनं क्रियाहीनं श्रद्धामन्त्रविवर्जितं तत्सर्वं कृपया देवि क्षमस्व त्वं दयानिधे यन्मया क्रियते

कर्म तन्महत्स्वल्पमेव च तत्सर्वं जगन्मातः [illegible] त्वन्मयं ज्ञानतः लि: अनेन देवतास्तुत्वा नमेद्देवस्तवेन

च पुष्पाञ्जलिं पुनर्दत्वा साष्टांगप्रणमेन्मन्त्र: पुनः प्रदक्षिणीकृत्य तन्मात्रोपसंहरेत् परिवारगणं

सर्वमुपसंहारमुद्रया क्षमस्वेति वदन्मूलमन्त्रेण व्यापकं त्रिशः विधाय देवतां पश्चात्स्वीय हृत्सरसी

रुहे सुषुम्नावर्त्मना च घ्राणयोहासयेत्सुधीः निर्माल्यं मस्तके धार्य्य सर्वांगे चन्द्रलेपनं नैवेद्य

देवतारूपमात्मानं प्रजपेन्मन्त्र मास्त्रदृष्टेन विधिना भक्तिमान् स्थिरमानसः संख्याहतो ऽथुनः कुर्य्यात्स
ख्याद्विगुणं संयमान् ततो जपदशांशेन मार्ज्जयेत्सम्यग्भृ हैति मार्ज्जनस्य दशांशेन तर्पणं ब्राह्मणभोज
२२ नं होमाशक्तो जपं कुर्य्यात् होमसंख्या चतुर्गुणं षड्गुणं चाष्टगुणितं यथा संख्यं द्विजातयः द्विजस्त्री
णां तु विज्ञेयो हि जातानां महोजपः स्वामि सूक्ष्मो जपः शूद्रके विप्रादूरितो यथा होमाशक्तो च तन्नैव संख्य
सर्व्वो जपेन्मन्त्रं यस्मिन् प्रतिगादेन तु जपसंख्या विधीयते तत्र सर्वत्र मे ज्ञाणां संख्या हाद्विगुणकमात् कु
लोक्तेव कृते संख्या त्रेतायां द्विगुणा स्मृता द्वापरे त्रिगुणा ज्ञेया कलौ संख्या चतुर्गुणा येषां जपं च होम
च संख्या मुक्ता मनीषिभिः तेषामष्टसहस्राणि संख्यास्या जपहोमयोः संख्या न कथिता यत्र सा ऽष्टसहस्रसंख्या
जपादिषु नारायणमिदं प्रोक्तं मानवश्रेयसे पुरश्चर्याप्रति एतानन्यानि दृष्टानां साधनानि बहून्यपि उत्त
मानि च मध्यानि स्मृतानि त्रिविधानवै सम्यः समर्थः कुर्वीत सुतमैरेव साधनैः मध्यमो मध्यमैरेव २२
स्वबोधः न्यस्तैरव साधनैः प्राप्नुवन्ति समस्तोपि न्यस्तैरेव समाचरेत् पूजाकर्म विशेषेण देशकालानु
सारतः यथाशक्ति यथाचार्यं यथालोकाविगर्हितं पूजा विस्मरणः कर्त्तुं यो निशक्तोति साधकः यो

वागीशवन्नाद्यैः पूजयेदिष्टदेवताम् अथवा देवतामात्रं ध्यात्वा सम्यक्प्रयत्नः जपेत अथवा मानसीं
कुर्याद्वा मनसा जपं यथाविधिः अथवा केवलं वा साधकः जपं कुर्याद्धि विचक्षणः अर्द्धमात्रे समसंख्याद् दशांशेन सा
धनं योसावत्र नापि शक्नोति कुर्याद्दर्शनं तदा तेन संपूज्य वन्दनं यः कुर्यान्मन्त्रे केवलं जपेत एवं एवं स्यचा
शक्त्या तु नरो नरमाचरेत यद्युत्तदस्य याकुर्यात्तदा नित्यफलमश्नुते प्रभुः प्रथमकल्पस्य योऽनुकल्पेन वर्त्त
येत नसापराधिकं तस्य तु स्मतेनायते फलं इति विज्ञाय यामध्ये मेकं पृथनमाश्रयेत नैकं च प्रस्यावि
धेन संभोयाति न संशयः पुरश्चर्यां विधायैवं सम्यक् साधकसत्तमः तदन्ते महतीं पूजां कुर्याद्ब्राह्मण
भोजनं वह्निभिर्वस्त्रभूषाभिः संपूज्य गुरुमात्मनः दीनानाथांश्च संतोष्य मन्त्राः सिद्ध्यन्ति मन्त्रिणाम् अ
थ वान्यप्रकारेण पुरश्चरणमिष्यते ग्रहणेऽर्कस्य चेन्दोर्वा शुचिः पूर्वमुपोषितः नद्यां समुद्रगामिन्यां
नाभिमात्रे जले स्थितः ग्रहणादि विमोक्षान्तं जपेन्मन्त्रं समाहितः अनन्तरं दशांशेन क्रमाद्धोमादिकं
चरेत तदन्ते महतीं पूजां कुर्याद्ब्राह्मणभोजनं ततो मन्त्रसिद्ध्यर्थं गुरुं संपूज्य तोषयेत एवं च मन्त्रसि
द्धिः स्याद्देवता च प्रसीदति अथवान्यः प्रकारोयं पुरश्चरणके विधौ चेद्दूसूर्यपरागे तस्मात्ताप्रयत

मानसः स्पर्शनादिमक्रमपर्य्यंतंजपेन्मंत्रंसमाहितः जपाद्दशांशतोहोमंतथाहोमात्ततर्पणं मार्ज्जनं
तद्दशांशेनततोब्राह्मणभोजनं एवंकृत्वातुमंत्रस्यजायतेसिद्धिरुत्तमा अथवादेवतारूपंगुरुंध्यात्वा
२९ प्रतोषयेत् तस्यछायानुसारीस्याद्भक्तियुक्तेनचेतसा गुरुमूमिरितिसंस्मृत्य तस्मात्त्रिसंगुरुंयजेत् पुर(
श्चरणहीनोपिमंत्रःसिद्धोनसंशयः विधायैवंपुरश्चर्य्यांगुरुसेवांजयत्नतः मंत्रःमत्स्वनेवीर्य्यात
स्मादुपलपरोभवेत् अनुष्ठितोयथान्यायंयदिमंत्रोनसिद्ध्यति पुनस्तावत्सजमभ्यस्ततः सिद्धोभ(
वेद्ध्रुवं पुनश्चानुष्ठितेप्यस्मिन्यदिसिद्धोनजायते उपायास्तत्रकर्त्तव्याः सप्तसंकरभाषितः द्राविणंवो
धनंवश्यपीडनंशोषणंपोषणं दहनान्तक्रमात्कुर्य्यात्ततः सिद्धोभवेद्ध्रुवं द्राविणंवाथनेवश्यंपीडनंक्र
मयोगयतः तन्मंत्रयंत्रमालिख्यशिलाकर्पूरकुंकुमैः उशीररोचनाभ्यांचमंत्रसंग्रथितंलिखेत् श्री
खंडमधुतोयानांमध्येतल्लिखितंक्षिपेत् एवंजपनाहोमाद्राविततःसिद्धिदोभवेत् द्राविनोपिन(२९
सिद्ध्येद्वोधनंतस्यकारयेत् सरस्वत्येनवीजेनसंपुटीकृत्यतंजपेत् एवंप्रबुद्धोभवेत्सिद्धोनोचेद्वश्य
पीडनं आरक्तचंदनेनाष्टहरिद्रामर्दनेनशिला पत्रेतन्मंत्रमालिख्यभूर्जपत्रेस्वशोभने धार्य्यकंतं(

भवेत्सिद्धिः पीडनं वश्यकारयेत् अथरोगनरयोगेन यत्तानि परिजप्य वै ध्यायीत देवतां तद्रूपरोगहर
पिणी विद्यामाहितमण्डलेन लिखित्वा क्रमयवाग्निना तयाभूतेन मन्त्रेण होमः कार्यो दिने दिने पीडितो
लज्जयाविष्टः सिद्धः स्यादघशोषयेत् वालापात्लीये वीजमायेनेतस्य योजयेत् गोक्षीरमधुना लिख्य
२ विद्यापात्रेण विधापयेत् शोषितो यं भवेत्सिद्धि नो चेत् कुर्वीत शोषणं ह्रांभ्याचवायु वीजाभ्यां मन्त्रे रूपीवि
दर्भेण पश्चाद्विद्यागलेपाद्यैः लिखित्वा वरभस्मना शोषितो पिनासिद्ध स्वेदहूतो योग्नि वीजतः आ
ग्नेयनत्वीजेन मंत्रसेकैकमक्षरं आघातऊर्ध्वमध्यवपाजयेदाहकर्म्मणि ब्रह्महत्तस्यतैलेन मंत्रमा
लिख्यपारयेत् कंवदेशेनतो मंत्रः सिद्धः स्यात्ऽङ्करोदिति इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीवि
८ द्यार्ण्यमहत्पादशिष्य श्रीदेवेन्द्राश्रमकृतायां प्रपंचसारस्वरण चन्द्रिकायां पुरश्चरणजपविधानं समाप्तं ॥
मन्त्रस्य दशांशेन सिद्धिर्वक्ष्यति तपुरा नहि ऊर्ध्वपरिज्ञानसापेक्ष मवसरात् ततः इदानीं ऊर्ध्वनिर्माणप्र
कारः सम्यगुच्यते होमानुसारतस्तानि कामनावशतस्तथा नानाविधानि तान्यपि विविच्यन्ते मुधा
वुधाः प्रसंगात्मानि वक्ष्यमंत्रपक्षापि लक्षणं ऊर्ध्वमस्सगतः स्तस्य यथा शास्त्र प्रकाश्यते मन्त्रेणास्य

विस्तारगोष्ठामंडपत्रयोरेव मंडलेनतफलांकोत्तीसुभार्थे सिद्ध्यः क्रमात् अथातःसंप्रवक्ष्यामिअं
ङमंडपलक्षणं यत्नोहानेमंत्रदीक्षाप्रशस्तयोदिवाक्रिया तदुपकारकंसामान्येवनाभिसमेखेल स
२ योनिमंडपेमरिभेदंकुंडंप्रकाश्यते भूरिदोषाहिपस्याला अन्नाधिकोविवत्सोः यन्त्रमास्यापकर्म
यो तडुक्तं विश्वकर्मणा त्वालाधिकेभवेद्दोषोहीनेपेनुधनक्षयः वक्रत्वेदेन्नि सत्तापो मरणंभिन्नमेख
ले:मेखलारहितेशोकोप्यधिकेवित्तसंक्षयः मायाविनाशनेप्रोक्तंकुंडेयोन्याविनाकृतं अपत्यध्वं
सनंप्रोक्तंकुंडंयत्नेनवर्जितं मानाधिकेभवेन्मृत्युर्मानहीनेदरिद्रता तत्रहस्तवितस्त्याद्यप्रमाण
प्रतिपाद्यते अंगुलाद्यहिविभागाद्यप्रकारःशास्त्रबोधितः त्रसरेणुरथरेणुर्वालाग्रंतद्वलिक्षाच
यूकायवोंगुलपरमाणोः क्रमतोष्टगुणितानि कृतमुष्टिकःप्रकोष्ठोमुष्टिरत्निर्मष्टसा शोनकर
अयसोसारत्निस्त्वकनिष्ठः करपवकलाधाररहितःस्यात् हस्तास्तचतुर्विंशत्यंगुलउक्तोमितौपद्भिः २
आदित्यस्यप्रकाशेनप्रविष्टेयेषाप्रकीर्णिता जालांतरेगतोभानोयत्सूक्ष्मंदृश्यतेनरैः प्रजाप्यमनव्य
मार्गांनंत्रसरेणुप्रवक्ष्यते त्रसरेणुस्तुविज्ञेयोयोषोडशः परमाणवः त्रसरेणवस्तेष्टौरथरे

ण्डलसमस्तः बुधैः वालाग्राण्यष्टलिक्षा तत्पूर्वकालिक्षाष्टकं स्मृतं अष्टौ यूकायवं प्राहुरङ्गुलं तु यवा
ष्टकं रत्निस्त्वङ्गुपर्वाणि विज्ञेयस्त्वेकविंशति करपवकलाशोनहीनोरत्निरुदाहृतं चत्वारि विंशति
मेव हस्तः स्यादङ्गुलानि तु अङ्गुलानि तु अङ्गुले विमतिर्बह्वी वादिनामस्ततद्यथा कुंडगोपविशिष्टे
यदङ्गुलस्य तल्लक्षणं अङ्गुष्ठाङ्गुलमानं तु यत्र यत्रोपदिश्यते तत्र तत्र बृहत्पर्वं ग्रंथिभिर्मिनुयात्सदा
तांपाकात्यायनेनापि उक्तमङ्गुललक्षणं अङ्गुलस्य प्रमाणं तु षड्यवाः परिकीर्तिताः यावत्तिल
कं वापि कथितं तस्य लक्षणं कर्तुर्दक्षिणहस्तस्य मध्यमाङ्गुलपर्वणः मध्यस्यैव मानेन मानाङ्गु
लमुदाहृतं एवं विमतिषण्मोहि वादिनामभिधीयते सिद्धान्तः कल्पकारस्य वाक्यादत्र भविष्यति न
तु यत्र श्रुतेहैत्येन व्यपम्मोऽभोस्मृतौ स्मृतिहृत्येत विषयः कल्पनीया स्वपके स्वपके तस्मात्तत्र कथं वा
द एवस्यभवतोक्तं अत्रोक्तं तेस्मृते हेतुपंमक्तनेनैव विद्यते कल्पहृहत्वनेसातदाहष्टवेदोपजीवकः
स्मृतिकराः स्मृतिं चक्रुरतुर्मोमागममेततः प्रत्यक्षाश्रुतानुमानस्य दुर्बलत्वेयमत नानाभूतास्तु शाखा
स्वाश्रिताल्लिंगादिनाश्रुते कस्मिन्नार्थोपसंहारो द्विनिवेधस्तु कथ्यते निरुक्तं कल्पं प्राहस्मृत्येवशास्त्र

विशेषविदुः प्रयोगशास्त्रमिति चेदिति सत्येभाष्यकृत् शब्दं तन्त्रेस्मृतेः पादमिमम् अर्थमभाषत नहिकेवल
३२ कारणवचनं श्रूयतामिदं समस्यिवा प्रयत्नोक्षितेवायह ध्येवा हीनरूपे च मोक्षः हस्त स तस्यापि विन्नो
शाकोशां गुल्मपवस्तस्यलवोष्मस्तम्भगलारलि मुष्मादियाजमानसिद्दोष्यते कायनमनेरेवंस
रस्योविघ्नेयदः दानेनादौहि विसर्पमनिनापरिभाषणात् न चान्यस्यनवाहेषामविज्ञामिथ्य
नेतनः भूमिशुद्धिविधायादोव्रवननादिविधानतः तोलाचसमतामेमेरूपादिसमाचरेत् शुभ्र
क्षासाम्यकरणेप्रकारः कथ्यतेमया कीलेनैकीकृतेमूलेसपथकसन्न्याससमायोगः मूलदेशान्यसे
त्त्वसस्सृशाङ्कारवङ्कुते भस्मेनपूरणेमध्याकाशियंग्रहं गगनाचनः खननतन्तरयेदन्यास्त्रियोहा
पिशुचितः भूकेपावस्त्रमेतिमरेवंसमतोव्रजेत् ततः प्रक्षादिमानानापप्रकारः समगुह्वते स २१
वाग्रः पाटलः शाकपथकमूलेस्थितः स्थिरः मूलेपिवातीतामनुलोनिहतः प्रविशोङ्गुवि पादे
नशांकुतुगनवासार्द्धकृतमण्डले मध्येनिवेश्योहस्तस्यादिकचतयतः समैः सपादशंकुलेगल
मानैरेकैः कृतामकैः चतुकीलैः स्पष्टशिरापकंशङ्कुमत्नुर्भवेत शङ्कुमध्यादिकव्यासदलेहमे।

विशेषतः निर्णीते च यतः शंकुछायाविधानूयोपरि दृश्यास्तत्त्वं तत्र प्राचीसूत्रमेवं व्यवस्थितं तस्या
ईपरि स्नान्यमस्योऽहोपरितोऽस्येन पूर्वापरायमालांख्य मध्यतो दिक्चतुष्टये वर्त्तुलाहीनि निस्वीय
मस्याकोणगतालिखेत् मत्स्यवक्त्रीताग्राणि चतुः सूत्राणि परितये चतुरस्रं भवेदेवं मनुष्यहस्तं
प्यपाभवेत् मंचहीलापिकारेणामेऽय्पः सतनकथ्यते तत्र च वारशास्त्रीतामनुकूलेषु भेहूर्ते पुण्याहं
वाचयित्वा घमेऽयपरचयेषु भं संहृत्यगंधमालाद्यैः ब्राह्मणान्स्वस्ति वाचयेत् धर्म्मकर्म्माणि मांगल्ये सु
ग्रामादूतदर्शने पुण्याहं वाचयित्वा घमेऽयपरचयेषु भं संहृत्य गंधमालाद्यैः पुण्याहं वाहवाचनं देव
ब्राह्मणेस्तद्दिधीयते सोंकारे ब्राह्मणे वृपान्विरोंकारमहीयतो ऽयोषु चतथा चैषे स्वस्ति सूद्रेप्रयोज
येत् पंचभिः सप्तभिः हस्तै नवभिर्वामितान्तर महाशालापिकाकारेण परिमाणान्वितो यथा दृशारवि
काराया मावल्ली सतावपि मध्यमौ रविमनुकराणां मोग्ये शेकला ध्वति पालिको वितानरपि चमो
क्षापामोस्मितैव हि मंडपे नावकरमपि प्राहुः केचित्तलापुरुषाध्यणे सारुदारुमयान्स्तंभान्दद्या
न्नऊर्ध्वान्दृढान्समान् मंडपाहीछिन्नान्वेदसंख्यांश्चतुर्दशान्वितानलघ्या वलिकामध्ये तस्यैषामेष उत्तम

पंक्तिपः मध्यमाधमयोस्तंभाष्टत्वारोष्टकरामता वसुहस्तोच्छ्रितास्तंभादीक्षामंडपमध्यगाः पंच
हस्तसमुच्छ्राया येपिस्युर्द्वारशोभिस्ततः तस्यैव मासांशनिर्द्वेनेद्धमौसाधारणोविधिः कदैसमुच्छ्रितस्तुस
च्छ्राया महाद्वाराद्विमंडपाः नालिकेलदलैर्वीशैक्षाद्येयागमंडपं छिकुरायतिकंदिग्गततराभवति
द्वारचतुष्टयंक्रमात् चतुरष्टमितांगुलैर्घनैकथितमध्यमयोरष्टन्यपयोरपि त्रिधामध्यस्तंभेविभज्या
थमध्यत्रिभागेनवेदीष्टकाभिविधेया समांवेदिकोच्छ्रितदुस्थाप्याष्टहस्तैर्वेदेषुसदागहेशशांकैर्वा
तलागुरुधाधिकारेतवेदिकायांविशेषः वदनाद्यमथाभावस्तयथावचनंत्विद समहास्तवेद्यदी
मध्येपंचकराथवा तन्मध्येतोरणीऊर्ध्वास्तारुदारुमयंपृभं द्वारेषुतोरणानिस्युपमपाः जीरभूरु
हे अश्वत्थोडुंबरप्लक्षवटास्युः द्वारपालिनः स्तंभोच्छ्रायाः स्मृतस्तेषां पंच षट्सप्तभिः करैः ही
नादिषुक्रमादेषांपरिणाहोदशांगुलैः तिर्यक्काष्ठनिवेशार्थंमर्ध्वच्छिद्राः प्रकल्पयेत् निम्नकफ
लकमानंस्यात्स्तंभमानार्द्धमानतः अथवेतद्द्विजायाहास्तुशास्त्रानुसारतः हस्तद्वयसपादंचसा २२
र्द्धहस्तद्वयंक्रमात् चतुर्भिः रंगुलैसार्द्धं चतुर्भिः पंचभिः क्रमात् हीमध्योत्तमेष्ववकीलाप्रमाणं।

ह्रिविभ्यसेन वैलवं मंडपद्वारे कीलाभित्त्यं प्रकल्पयेत् मस्तके मोक्षमाने नशोत्व वक्रगलांवुज्जान २
बीदिक्रमयोगेनन्यसेत्पेषानदारुजान् मौवेश्मलाम्रऊहीतडुक्लं पिंगलामने म्र्लेनविद्धितान्काया
हारशालाास्तमस्तके म्र्लेनवांगुले मोक्षं देध्यं नरीपांशेनविस्तरेति अरजवेमध्यस्तगस्थालिकिंविह
क्वेचपार्श्वयो हीने वैवेसमाख्यातो ह्यगुलरोपयेनया अम्पत्रह्यगुलंडुह्रिहिंशस्थाग्रवद्रिनः पूर्वौ
मेरहस्तमिताचवेदीग्रहादिदेवस्थरजनाय मंत्राद्वेनवन्नणिवाब्रुतानांनं ऋवकार्यं फलमोल्य
वस्त्रैः लोकेशावर्णाः परितः पताकामध्येध्वजाः किंकिणिकान्वितः स्यात् द्वारेषु कुंभद्वयसचका
यंसुगंधपूर्णांवरस्तपुष्कं पातकानांनविस्तारोवितस्तिवसुतांकरैः पंचभिस्तुध्वजस्योनैहिंग
लेमानमुच्यते विचित्रोवर्णितः कार्यांसद्वंडुश्चमनोहरः चपोल्लमरपेविहास्त्वेदिकायांवह्निक्षि
भौ हस्तंत्रविभज्यमध्येपोरवीहिपरिकल्पयेत् अपशास्त्रागासकुंडानिरम्याणिपरिकल्पयेत् अ
शास्त्राणासकुंडानिरम्याणिपरिकल्पयेत् पेंप्रांत्तेमेचतः कोणनन्त्रोकोणेभग्गाकृति चंद्राद्धे
मारणेयाम्ये अस्त्रहेषनैनेऋते वारुणेपांशांतिकेह्यत्तेषरस्फाग्रटनेनिले ३ह्रीढ्यापौष्टिकेपद्म

रौद्र्यामष्टास्रिमुक्तं ईशानश्वर्वयोर्मध्ये कुंडं माचार्यसंज्ञकं पंचास्रिकुंडं वा पश्चे भूतनिग्रहविग्रहं
प्रभिचारो यथान्यच्चमीयोसमास्रिविन्यसेत् चतुरस्रहतं चं द्वाहोमयश्रीणि च क्रमेणवै मुख्यानि
विप्रराजविट्ं तेषु त्रिलेवा ह्यास्रिमष्टास्रि प्रमितो भूमि सर्वं वस्यासिसत्प्रयेन् समन्तात्कुंडमेनस्या
स्वनुरस्रं सुशोभनं होमानुसारतः सम्यक्प्रमाणं कुंडमिष्यते मूलभूतं तदस्यैषा चतुरस्रं कल्पयेत् सं
तत्रयोन्यादिकुंडानि तावत्तेत्र मितानि च कारयेदतियत्नेन मानाधिक्यानि दोषतः मध्यसूत्रेस्य वे
दोनत्याते भागान्विधाय च एकोनविंशतिभागा न ग्रतो वर्धयेदपि विहृत्वा मध्यसूत्रं प्रतीच्यादि
द्विकोणतरं पार्श्वयोर्हि हानहीयिकतनेशाकैः विहृत्वा नयोपार्श्वे सावधानात यास्थयीः प्रावी।
चिह्नं समारभ्य श्रोण्योश्चिह्नमुहुर्यावधिः दत्तेसूत्रं हये पश्चात्त्रिकोणो जायते ततः प्राकूसूत्रस्य पा।
रात्रग्रश्रोणीसूत्राग्रकोंकयोः यत्नाने विद्यते तस्या त्वर्धमाने नसापकः श्रोणोरग्रसमारभ्य म ३१
ध्यसूत्रस्य पश्चिमं उग्रं यावत्सारिमा दर्धं च सूत्रहयेस्थीः योनिकुंडं भवेदेतत् लक्ष्मानाधिकंसुभं
अत्र्याथंसस्मतीरामः हीलितस्योह तिर्यण्या अष्टोनद्विशतांशास्त्रं कचतक्कोणं रस्तादयनव्र।

त्रिंशतमेधयं त्वष्टलवान्श्रोणेतिमानहंसाः आग्नात्सूत्रयगत्रिकोणमितित छोणोस्तथाहं भ्रमा
हंसाहं वह्निशालिवेदितिभवः ॐ ह्रों नमः योनिवत् कामिकेणारदासेन यो निकुंडं प्रकीर्त्तितं तत्रसूत्रलव
दोषोस्तीत्येक विविचार्यतां यद्दोपलक्षणत्वेन व्याख्येयमनिभाषणात् अथवा सुधियामेव लब्धिका
रोत्र भण्यते सर्वशास्त्रेन मनिनात यादिशारदादिकं चतुरस्रीकृते क्षेत्रे पंचधा विभजेत्सुधीः त्र्यंसमुर
सादिकोणे कोणार्द्धार्द्धप्रमाणतः भ्रमयेत्कोणमानेन तथा मध्यमे त्रवित् सूत्रद्वयं ततो दद्यात्कौ
ण्यपानि निभं भवेत् क्षेत्रे द्वयेन सा बहिरिह द्वकृतो भ्रतभागेश्यामे कं कोणार्द्धं नियोजितमतिभ्रामयेत्स
प्रगृह्य यावत्कोणं परिमितं तया सूत्रद्वयमस्य पार्श्व मध्यात्कोणा भवति नदिर्हं मत्स्याकारकुंडं पंच
मे योन्याकारस्य मध्ये वेदोऽश्रमानतः भ्रमाद्वृत्तमस्य पत्राभं कुम्भाग्नेयमीरितं पद्मदोषसमाधाने शारदा
तिलकादिषु अष्टद्व वेदाद्रुजेकविज्ञानवद्विपश्चिता चतुरस्रीकृतं क्षेत्रे चतुर्विंशतिमानतः प्रवि
भज्य तस्माद्धः सार्द्धभागद्वयं त्यजेत् एकं कृत्वा तस्माद्दिसार्द्धभागद्वयपूरनः भागस्यार्द्धो द्व्यंशेन न्यस्य का
तत्रापि विद्वयेन द्वर्त्तविद्धमवद्भ्रमयात्सूत्रं द्विलोम्नं पातयित्वा तन्मात्र पश्चिमार्द्धमानेन वर्त्तुलः कर्क

देवतायतनचतुर्णामपि एवं चिह्नकं अर्द्धचन्द्रनिभं कुर्य्यात् शोभनं तु प्रसिद्धं भवेत् इदमर्धेन तु संक्षिप्य प्रोक्तवा।
ग्रामश्रीहितः चतुष्कोणं तेषु विनिर्ल्लक्ष्य मध्यस्थितं गणेशो विद्याधरासार्द्ध हयमपरितावस्त्रमतिमान्
२५ कुलालशोनाशस्तोनितमृपरितिथ्यकुरुगणे भमार्द्ध तन्मानात् विशाखिदलेकुदेसितन्तुकामिकेपित
लेवोक्षशारदायां समभूषयेत चतुरस्रे ग्रहे भक्तेषु कायोपातोतरेशाको मध्येशामांशमानेन कुदेवे
देनवर्द्धमान चतुरस्रे कृते देवे तेषापाविभजते पुनः एवमेकं मजे शोभमध कुर्द्धं चतुन अविन न्यास
वेधानर्पदात्र तन्मानाङ्गमपेमनः अर्द्धचन्द्रनिभं कुर्य्यात् मणीपासि दभवेत् परित्यज्य भागाग्रह युपं।
क्षिभागीकृते त्रोपरिष्टाद्वयसाद्वविदात् परिधामयेत् नमानेन सम्यग्भवेदर्द्धचन्द्रकृपं कुर्य्यात् तत् २५
वाह्यस्थिते सूत्रे चतुर्विंशाति भवेत् वर्द्धयेच्च मांशेन भोगे णाः सूत्रे प्रथक् प्रथक् प्रावीस
त्रेदशाशेन च्यूताष्टमलवेन च संवध्याविशुस्यानेशुविद्धे क्लान्वाविसत्रक पातयेत् शुविद्धे शुवि
कोणे कुर्य्यात् इदमर्धेन संक्षिप्य प्रोक्तं नामाष्टपोडुपाः क्षेत्रस्य मध्यमगणोजिनभागभक्ते क्षे
णाः पृथक्पार्श्वलवाल्पार्श्ववर्द्धयेपीमान् अग्रेविनाष्टमतं लवेनदयायसत्रे स्त्रिसिद्धिभिर्भव

निःऊंद्रमितमघुक्तेः त्रिभागहीनहितौमस्यौ त्रिभिर्नैशावरंभवेत् एवंतहीभेद्रते स्तेत्रेन्यसेद्धुभयपार्श्वयोः प
कैकसंशतस्मात्लाद्यतोलांछयेततः सत्रमहृयेब्रुपः ऊर्ध्वाश्रसूऊंदमतराहृतं शर्वरीशाहभागीकृते स्तेयत
पार्श्वयोः स्वस्वभागहृयपरिताः तेनमानेनसूत्रहृयंविन्यसेत्कुंडमेतहूतेनाशसकं षोडशांशेविभज्यास्यमध्यम
येवह्निमसेत् एकंभागकर्केतेनमानेनमध्यतः क्रमात् भ्रमयेहूमतमाख्यानेनमन्यथास्यवलत्तत्णं षोडशधाक्षे
नमध्यमसूत्रेत्रेत्रयुगः परिवहितभागे एककमवतनेनरचिह्नात्मकेत्लऊंदमितिभ्रमणास्यात् कर्णांहीष्ठा
शमस्याहृतकुंडमतनुमम द्विगत्याभ्यधिकंपत्तिभागतः सूत्रतोनिशितथीर्वहिन्यसेत् भागमेककमानेन
सर्वतोभ्रामयेत्त्ववतिहृतमनुतमे मध्यसूत्रत्रिताशेनविभज्यशरुतोन्यसेत सार्द्धास्त्रलवास्यध्यानेनामा
नेनवर्त्तलम् भ्रामयेतहिन्यघबोलविद्धेषुषड्स्रापि सत्रषड्कुतनोदधान्वड्स्रकुंडमतम भ्रम्ययाचे
दऊंहृतदुकंवाज्ञामहत्वितः अष्टानविंशलांशकेतरगुलोः हेत्रस्यातिपींक स्थितानः सत्रोभयतोभ
वर्हन भवांकोहृांपरेविह्नयेत् तत्वांशष्ठाषेः ऊरोष्ठ्यधरतोष्ठ्यंशांपाहृदोग्रेहृहाद्वि गुणोद्विबान्युगुणं
नत्विम्योः षडस्त्रीदिने कामेकेसांरुतापांत्रिगुसारसमन्वये षड्भागहीहृतोमस्यौचत्रिभिः स्याद्वरस

कं अष्टधा विभजेत् तेषां मध्यसूत्रस्य पार्श्वयोः भागं त्यजेदेकमेकं भागेनानेन मध्यतः ऊर्ध्वाधःपार्श्वद्वये म-
२५ स्य वर्त्तकं मेत्र विभ्रमः सूत्रषट्कं ततो दद्यात् खड्गलेखं ऊर्द्ध्वमुखमं भ्रपाशोमाहृप मिहृवह्निः पार्श्वयोर्न्नाम
ध्या तेषां भ्रासेत्स्र विभजन्मतिस्त्रिनमानेन कृत्वा पार्श्वद्वये अष्टभागगुणं सूत्रषट्कं स्यपान्ते ऊर्ध्वं कृत्वा भव
ति तद्दिदं ततः कोणमनोज्ञं वज्रं स्यात् कृतं तेषां विभजेत् दृष्ट्वा सर्वेषां अष्टधा समभागेन कर्कटेन तु म
ध्यतो वर्त्तुलं भ्रमयेत् सर्वं कर्णिकाकेसराग्रतः अष्टमोनहृये नैव मध्यतो भ्रमयेत्कृते तृतीये नाष्टमां
शेन पात्राणां मध्यस्थितिना वज्रधेनोर्यं भ्रस्ते वज्रसमस्थेन तु भ्रमात् चतुर्विंशतिमां भक्त्वा तेषां
मध्यस्नेगुणं तस्मिं कं भागमालाय भक्त्वा षोडशधा पुनः पंचभिः षोडशभागैस्तु तत्पंचमसष्टमे भागमा
लायते ह्यापि पंचमसेड्लसधी मध्यतो भ्रामयेत् सावैधा पात्राणाम ग्रभस्थितेन शोभाकृविधिना संयोजित २५
नेः पत्रं समालिखेत् बाह्यं पुष्पाद्यं तत्र लयन्मानेकेसराग्रतः तस्मानेककर्कटं कृत्वा केसराग्रेनिधापयेत
गुरु परिष्ठमानो नामाषोडशाङ्गुलि निष्ठाकारान् लिखित्वावाह्यहस्तेन पत्राग्राणि समालिखेत पुष्पपात्र
समालेनसमा स्वर्वं तेषां सर्वं विनि खननं सर्वे ऊर्ध्वनाममत्रयपधपिरक्षिते तथाप समस्तविशेषार्थं खनेन

शोभतेधुना कर्णिकाव्याससमानेन परिमण्डलमतद्भ्युनो निवने दवशिष्टं तु केसराणां तु मंडलं खिनेरं
नेनसस्तलाद्धारं ऊर्ध्वमत्रभुवं वेनेन पद्माकारान्यथासम्यक् जायते त्रिगुणास्तथा पद्मकं रमिदं शोभमथ
हलमथाभवेत् भ्रमित्वांकुशसत्र्याकोणं पद्मकं रसकलसदा सेत्रनम्भानुरसकं वितनतिवसंशेनहसेध्यासहे
नेन कर्णिकात्रितरिपहृथ्यात्रु मात्केशराः तहृत्पादलमध्यभः पुनरिपहृथ्याभमेणहभः सेत्रध्यासीन
नाशविशिवेरुनेकलाः पोः पुनः तत्संहृथ्यं दलोग्रकोणिरचपेत्सेत्राहं मृग्नलिषा सा त्रिशलवविस
नीयमियत्नहिं द्वेनहृसंवहिः स्वव्यसप्तमितोच्चनामिहवनेत्वकालतराकर्णिकेरुत्वल्केसरचिह्नमष्टक
लयक्षावतमिदलेः चतुरस्राष्टभागेनरुणिकास्याद्विभागतः तद्वहिरेत्वकभागेनकेसराणिप्रकल्प
येत् त्रितीये दलमध्यानि चतुर्थे दलकोटयः चतुरस्राद्वहिः कुर्यात्कलाग्राणि च यत्नतः उत्सेधात्मत
थाकुर्यात् कर्णिकाव्याससमानतः भ्रवशिष्टदलैवर्द्दलमष्टदलंतथा चतुरस्रीकृते क्षेत्रे विभज्याष्टद
शाहतः एकं भागं वहिस्त्यक्त्वा भ्रमयेन्नवकं दले सूत्राणि कर्णिकासीमां बहिः सीमाप्रकल्पयेत् पद्मकं र
मिदं प्रोक्तं विलोचनमनोहरं दृश्यांशेन विभज्याथ साधाभेक परिभ्राम्यनेनेव हस्तदलाग्रावहिर्मध्यमे

कर्णिकां चापि कर्पाह्वेष्टपत्रं स्फुभं पद्म ॐ हूं । अग्रे पं तन्मध्यासस्य स्वांशं शोनाधिकं वहिः संहस्थं मध्या।
द्विलिखेद्धान्हं द्वंद्वितीयकां लतीपनाष्टतेवाम्य सीमाह्वसौ तथा लिखेत । अग्रस्य आद्यो दूर्शधा तत्स्त्रे
३९ विभजेन्नतः पूर्वमध्यस्य सूत्रांतान्त्र वशस्यकरस्तथा तन्मार्द्धं सूत्रांतरस्य हस्तसंपातनो लिखेत हस्ताई
हे दलाग्रार्थं नीत्वा वीथ्याद्धि यावती प्रमाभः स्याद्द्विवीथ्यां तावतीं रक्षनेयथा लेत्रे अग्रे शेनमध्ये स्या
त्कर्णिका सट्दलोन्नता पत्रा ग्राणि तथाकारान्व नने दलिल मतरं पत्रमष्टदलं प्राप्य जायते ॐ ह्रूं मूल
मन्त्र चतुरस्त्रीकृत क्षेत्रं चतुर्विंशतिधा भवेत । द्वाविंशतिविभक्तस्य भागेवत्स त्रयोदश भागे स्म सहि
ता तन्मात्र लारस्तेषु वर्त्तयेत तावन्मात्र मितेन मध्यसूत्रे हस्तान्यता लिखेत । चतुरस्रान्तरा वाह्येहिकस
मं हष्प सम्भूतं दिक्कोणयोरन्तलेख्य शेषाविस्थानिकारयेत । एकैकमंतराचिहून्यस्कान्वष्ट सूपान्तयेत स
त्लान्वष्टस्त्राणि पातयेद्दितरेतरं चतुरस्त्राभयस्यापि रेखाः सर्वां प्रमार्जयेत । अग्रस्य स्त्राष्ठ सूत्राणि
कोणाछारुपिकानि च मार्जयेदष्टकोणं त्वों ॐ हूं मनडूहीरितं इलोमयात्व प्त हंस्यादि स्वैरामही। ३५
हितः क्षेत्रं न्यासजिनो शाकेषु चतुरः संवक्ष्यसाकं दलोपरकस्य गुणोत्दुभिः वहिर मध्ये तत्विभ ज्यारभे

कं

दासन्नपुद्वारदिग्गुणगुणेदिक्कोणमध्येकृत्वा शंगेवरुणैलृतीयमिलिते रक्षाद्विजेऽरंभवेत् दिकस
त्रयुग्मसमयपञ्चनरसत्वयुग्ममायतद्वत्रपरिमाणमेषयोषमेव संपातसौरतरगते चतयाष्टससायोरेखाष्टकं
त्वयनपेहितिक्रमरूप ग्रग्रं प्रोक्तंयंपकारेरष्टकोणस्य लक्षणं चतुरस्रमध्यस्त्रं षष्ठांशेनविवर्द्धये
त्स्वजिनांशाधिकेनाथलावस्मानेनवर्द्धयेत स्वजिनांशाधिकेनाथलावस्मानेनवर्द्धिते चतुरस्रोतरक्षे
त्वाकोणाद्वेहृवुलाञ्छयेत् स्यानाष्टकेततः सञ्जाणेकैकस्मात्तु विहृतः नयेत्नाभीपपंचिंहृमस्यरेखुह्रिमा
न तस्येयातानरेखांशचतुरस्रेतयोत्तरे ग्रहाग्रवर्णीयेन्द्रेऽरतल्पद्येचयंफलेसुमे एवौकं विभजेद्देत्रेव
त्वर्विशतिभागतः एकंभागंवहिर्यस्य चतुरस्त्रप्रकल्पयेत् अंतरस्य चतुरस्रकोणाद्वेद्वेप्रमाणतः
वास्यचतुरस्रस्यकोणाभ्यांपरिलाञ्छयेत् दिशांप्रतिपथाः प्रापमशोरस्त्रागाणिपातयेत् ग्रहाग्रेऽर
मेतस्तत्त्र्यवद्धिरुद्दाहृते लेखाहारदशमंभागंचतुरस्रे चनदंतरे विल्वस्यतस्यमाणेनतत्पशमपरेनये
त नखाष्टसूत्रसंयोगाद्देखेऽरभमत्रं देवेहिस्त्रासामादिशिदिशिमिहरहंहकाशेशामेकंकृत्वा
नेनाहिकोणगुणपमजिमानकोणनोहंगदृत्वा नकोणाभ्यांविदध्यादिहरेखंलपरितासेनमाने

नविस्तारमध्यास्तंभास्तंभं तारद्विचविलन्नमात्र्यष्टहस्तप्रमाणं एवंकल्पमानस्तस्यस्योर्ध्वे ह्र्दयाद्धस्तापाभजे
न् नवाष्टानांचयोविंशोमुशस्तेनसमन्वितम् श्रीभागांशसमादायत्रसस्त्रेनवर्द्धयेत् नावध्या
सार्द्धमानेनमंडलेरवयेत्सधी तद्वास्यपवपाह्नत्वाह्रित्वाभागद्वयततः शेषमानेनन्यासस्त्रंहूत्वापंच
प्रतापयेत् परस्परागृसंपातन्यासत्राणितमंडले पपापंच्यपनेविस्तन्योवष्टापारणिच न्यापं
चकेनसंस्थापनविपरिमाणेयेत् पंचाग्रकोणमेतन्मान्यत्रापिलक्षणंशुभं ह्येवन्यासह्लेकंभागत्र
त्रिसवर्द्धापांकांरहीन्सता कानांविशालवेनमंडमितिव्यासार्द्धतः साधयेत् पंचाग्रानोद्दतयोत्रवि
स्तनमितान्याः पंचतत्रावहेन्याष्टापाशराणिपंचपन्नांसेमार्गेपंचाग्निनत विस्तातललिते
यस्यलक्षणंसमुदीरितं समभागेवह्निकोसाकृत्वाहस्तमितरभमात पन्नोहृतिभिः एवंसत्रेपं
चाग्निकुंडक त्रिगुणाप्रः सारसमग्नपचाग्निप्रकाशितद्वपाशेत्रभागेवह्निकोस्पहस्त परिभ्रामय ३२
योग्रगाशोकृतेशो त्रिभिः पद्दवेशेभवेमचसस्त्र मयोगाह्रिद्ंतेनपचाग्निकुंड एवोकत्रसस्त्र
स्यमध्यहृद्वविशतामजेन मध्यास्यमलवानननस्मिन्सत्रेसवर्द्धीनावत व्यासार्द्धनवधः ऊर्ध्वान्मंडल

ततोविस्तरं विभक्तभागैर्विशालाविंशोशोविलिखेद्यथा भवेत्समपञ्चभुजं न्यासस्तत्रसमकर्णतया न
वभिर्नवभिस्तंशैर्मिलितायसमंततः समपार्श्वंखिनाप्येतेनततःसभान्निताविवै न्याकावशेषवत्तुस
मासिद्धं पुरुषम लक्षणान्वस्याङ्कंडस्यायोविज्ञानरामसूत्रहितः क्षेत्रव्याससवलेगरामपञ्चषषासहस्रा
चितस्यहेनभमयेदनेनवलयंतथास्वविषोलवः येषुस्माहिशिषोनवाहतशरैलेवक्त्रपानद्धशः स्मा
पान्ससमप्रियोमिलक्ष्णमत्वान्समाक्षीणिवावाहवेत विज्ञानलालिनेष्वेवंलक्षणपरिकीर्तितं दश
मांसवद्धिंत्रैस्यकृत्वाहेनमिदृभमात भंक्ताक्षेत्रवद्धषस्यातद्भागैस्त्रिशतांग्रभिः सम्मापसूत्रेनार
शपासमास्त्रसूत्रसमकात् गद्दितंत्रिपुरासारेसमासिद्धंकुंडमुत्तम क्षेत्रव्यासेसांशेवहिर्दिहतिनिपाये
कमीपासहत मानेनाशेनकृत्वापुनरपिवचनः षींश्भामीकृतेव पयपायमात्राहृदअनिरमुनाम
विकेस्त्रिमाद्दंशेः कुर्यात्समासिद्धंकुंडंभवतिहितदिवंद्संसमस्त्रमयोगात पर्याकामतत्कुंडानिविधाय
त्वेनवंचरेत पावव्यासत्वेनेदायमात्वलोत्रनुमिमपवहूनांसमतः पज्ञांकेषांविम्मेत्वलीविनायो
न्यादिकुंडत्वेननंचतत्रस्वापतमतं उक्तपत्तहयनामदीहितेनापितयथा विस्तारतत्त्वासमसाय।

मेखलो निम्नाङ्गुष्ठैः खातमध्यादिभूरिभिः योन्यादिति शाचतुरस्रविस्तारैः कुर्विनतस्मेखलया विनोदि
ते हेमाररत्नेग्रन्थमतिष्ठासारसंग्रहे विश्वकर्मकृते ग्रन्थेन यासारसमुच्चये शारदायां च कुण्डगोलनेक
२८ थितं यथा हस्तमात्रे खनेन्निम्नं गर्तं कुण्डं मेखलया सह पंचत्रिमेखलो क्वापि ज्ञातो शोपस्थपः खनेन व्यासस
म्यकरः प्रोक्तो निम्नः त्रिभ्यं गुले स्तथा यावन्मानं कुण्डविस्तारः खननं तावदीरितं क्षेत्रे व्यासचतुर्विंशेना
शेन परितस्थानं समुत्कामस्तु वेष्टकुण्डे भूरचयेन्मेखलास्तथोः परिस्यकं यस्थानं तन्न्यानं कुवंडञ्चैन वि
स्तारहादशांशेन केचिदिछंति तांत्रिकः केवलं लक्षणमव्यय्यग्रन्थ कुण्डग्रन्थेषु तद्यथा क्षेत्रे व्यासचतुर्विंश
तांशेन कुण्डसप्तमालाः भवंति समंतान्समनः केचिद्व्याससप्तपञ्चांशान् खाता हाहो गुलः कुण्डः सर्व
कुण्डेश्वपि विधिः खातादेवांगुलापत्का मेखलानां विधिर्भवेत् मेखलानाम वेदेतः परितोतेत्रि रंगुला
त् एकहस्तस्य कुण्डस्य वर्द्धयेत्क्रमात्सयोः दशहस्तान्तमध्येषा मर्इंगुल वशात्स्थक स्वेत्रस्याको २९
ष्ठानः कुण्डः कामिके कथितास तत्का म्यकर्मपरः शापाम्बु व्याप्य बहुसम्मते मेखलेका च हेतिश्चो मत
सं खाताय वेद्व्या कुर्यान्छोमादिकुण्डेषु नराकारान्नमारतः व्यासेन चतुर्विंशतिधा विभाजितोनिष

अनत्स्री ज्ञणभागविस्तरता समंततः कंठबहिर्मेखलानवंर्सरामंशाकउन्नतामताः विस्तारतु कंठबहि
र्मेखलानवसँरामांशाकउन्नतामताः विस्तारतस्योन्नपतयघ्नकेक्षिद्रुरुह्रमाः केनचिदह्ंभागैः श्रा
योन्नता नागलवैर्द्वितीयाचोक्तोन्नतावेदलवैस्ततीया मुच्च्यापितयाच्चोक्तमेखलालक्ष्णंबुधैः प्र
थमाद्यंगुलात्यासउन्नतामानवांगुलेः केचिद्विस्तारतोलेनमुन्नतलवदंतिवै एतत्कालोत्तरेग्रंथेद
र्शितंतविपश्चिता मेखलाचितयेकार्थ्यकोणेरामायमांशकैः मंत्रमुक्तावलीग्रंथेमानमुक्तमिति तो
मकैविस्तारयोउन्नतानोक्ताहादशांशेनमध्यमा वसंपंशेनउन्नतानाबाय्यावेदांशेनउन्नतातथा अष्टांसोनतष्ट
वंशवद्याससमानंज्ञेयंविपश्चिता कंठस्यानाहहिः कार्याकंठस्यापरितिः स्त्रुभा कुंडानां पुष्टशरूपमे
खलानांचलाहशांकुर्यात्समबुद्धकेरेषुलितः सर्वत्रशोभनाः एकमेकहृयवाश्चमेखलाः पंचवाः
कार्या बहूपंचाश्चिविपश्चिकैः मार्गे विस्तारतोतथाउन्नतायानवांगुलेः नवांशानांपंचसोशास्तेनो
नैष्वनवांशकैः उन्नतात्द्वितीयाद्याभ्यान्यूनेस्ततीयासमता विभिन्ननैष्वतथासाविशिष्टपंचमी
षष्ठपंचवेदगुणपक्षलवैस्तुपंचस्तुमेखलाइत्नयपक्षचपक्षतुष्टः तेगादिमांकलवनस्तहिष्ट

नवोनन्तेगाः पराग्रयच्चविस्तृतसंयमनोद्भवाः प्रागादिकुंडत्रयपश्चनराग्रेणामूल्यांतयोनीनां पंचकुंडी ग्रा
गग्निकापश्चिमयोनिस्त्रमाक्कुंडवस्याग्नवमंचकुंडे वेदीकुंडेशानरालेह्निस्यानभाकल्पकल्पयेत् यो
२९ निस्त्रैलोक्यसारेपि तदेवोक्तं ततयथा दक्षस्याप्ब्वंपामेल नलस्यापश्चिमोत्तरे नवमस्याथिकुंडस्य
योनिर्दक्षिणदिक्स्थिता प्रागाग्नि पाम्म्यकुंडानां योक्तापोनि रुद्रस्यु विशेषणामास्युत्तोयोक्ते सावे
वेष्वनीयते योनिकुंडेतिक तंत्र्योयोनिमेवनिधेपनात् योनिकुंडेयोनिमन्वकुंडेनाभिं विवर्जयेत्
इतिहर्षवाचोमत्रसवकायांभविष्यति तथाहिच तत्रस्य सर्वोत्खोपास्वोपनात सर्वार्थसाधकं
यस्मात्वतरस्वमुद्राहृते मेखलामध्ययोनिः कुंडस्यार्द्धसमानतः आयताविस्तृतास्तोष्यतविं
शाशमानतः उन्नतातावदंशेन हृला याकुंडमध्यतः उभ्रमातावदंशेन हृला याकुंडमध्यतः मंहृ
छेनैव त्रयामि तोपाकृतमेखला मेखलार्थपृथक भमिन्नेमाघहृकितु मध्यतः योनिस्ते त्रस्यान्वग्रा
ह्यामृत्लेकुंभह्वयोपमा अथसंकोचमापन्नापहाश्वस्थदलाकृतिः योनेरन्तर्विलत्सु खनत्वसन्र २९
णत्समकुंडशोभेरायतागविस्तृतासा यथाकारावानकुंडस्तुरूपा नाभिस्तेत्रंविधा कृत्वा विभजेन्स

ण्डैस्त्रिभिः प्रथमे कर्णिकाभागे केसराणां द्वितीयके तृतीये चाष्टपत्राणां पत्रपात्राणि कारयेत् क
र्णिकायां केशराग्रेण संस्थाप्य तृतीयके स्वरं भ्रामयेत्तेन मानेन त्वष्टावर्हं निशाकरात् पत्राणि ततः
कुर्यात् संपूर्णं कुंडलक्षणम् अथाङ्गुलमनुसारेण कुंडमानमुदीरितं मुष्टिमाने शतार्द्धं तु शतेनैवार
त्निमात्रकं सहस्रे त्वथ होतव्ये कुर्यात् कुंडं करात्मकं द्विहस्तमयुतेनैवं लक्षमेवं चतुष्करं दशल हे
क्षमिते हेमं षट्करसंमतं स्वते अष्टहस्तात्मकं कुंडं कोटिहोमप्रशस्यते एकहस्तमितं कुंडमेक
लक्षे विधीयते तद्विलक्षे द्विकरं प्रोक्तं त्रिलक्षे त्रिकरं तथा लक्षाणां दशमे कं यावन्मावहस्तेन वर्द्ध
येत् दशलक्षात्मकं ग्राकोटिदशहस्तं विधीयते कोटिसंख्यामिता होमा नास्ति होमोऽधिकोपरः दश
लक्षमिता होमा कुंडं चक्रं त्वधिकं मतं द्विहस्तादिषु कुंडेषु विमतिं वादिनो यथा ग्रन्थत्र के वि
हस्ते वंकुंडेन नाग्नि कारयेत् कैनि हस्तात्विपणाले त्वेव प्रसेक्तेनेपुनः आहूपंदर्शहस्ते त्रिलो
किकोहि निदर्शनं उच्यते ब्रह्मसत्रस्य हे गणपदि नहिष्यते द्विहस्तकुंडमिष्यते होमस्य स्वयमि
मीतिर्दिशं पदह्नमपूयते कस्य हे गणपाद्धि नहिष्यते द्विहस्तकुंडमिमादेपकोत्साविरहाहमा अ

ध्याहारेण सत्त्वेति पदस्य युज्यते तथा शालेयं दृष्टा हस्तेति दृष्टान्तोपन्यस्तो लौकिकः विषयस्तु तद्विशेषयस्त
व्यशास्त्रावातयोर्युज्यते अयमस्य प्रशस्तावो विस्तारस्याप्यवाचरा नदानमेवेति दृष्टा हस्तेति लौकि
कः हि हस्तमपुत्रे ऊरभिमानो नैव विद्यते प्रशस्तावश्रायते वीपि विस्तारस्यापवादतः हि हस्ते ऊरेमि
मानो हैतयदेशाय मुज्यते तस्मात्तेत्र फलस्येव हेतुत्वाय यवधार्यताम् मंत्रमुक्तावलीमुक्तस्त्रयोरपि
दर्शित हृहि हेत्र फलस्येवनत्व ग्राह्या प्रमाणानतः मंत्रमुक्तावलीग्रंथे मानमित्यमुक्ता दूते प्रस्तावेहत
होमस्य त्वभिप्रेत्य हि हस्तकं रणागुलाधिवारत्विमितानीत्यपुत्रेविदुः तद्धोमेच तद्धस्तेकर्त्तव्यः इदमु
च्यते तत्तद्धोमे यः कुर्वीत तत्तद्विशाधिकामतः रत्नमितापरत्रिके प्रत्यवधार्यते तेत्र हि हि रित्यभी
ष्टामुक्तौ नोक्ता सतादपि कामाणनस्तथा वापत्तवोवोधायतस्तथा शुक्लस्त्र शुणेनारद्वेषवप्रति
पादिताम् वत्तरहस्ये तेत्रमाकर्णीमदन्तयत्रसि ते नावकिते गृहस्त्रेय यत्रस्याहिकारा दिवत ने
त्वत्र मुक्तस्त्रानिकनाद्यं प्रतिपादनात् अग्निचयनवेद्यादिहेत्रमानि पराणिच तस्माद्धि होम।
कुर्वेपितेकांमानत्वमिष्यते तडुफंफक्रतिमलंस्यतेप्रमाणमुच्यते अत्रापि च मध्यमस्त्वेव हेतुः॥

हिपदीष्यते तन्नमिमेत्वलायोनिनामीनांचस्थकसयक्र परिमाणंननुरूपाद्दयेकोरमान्यः के
विहस्तोऽन्यथाप्राहुः स्वातेयावत्कराकं हेगुण्णाहिद्विहस्ताहिऊँरेत्वाते विधीयते मध्यस्तंहिह
स्तस्यस्यदेत्रिंशदृशाकं समपदवास्वयत्रिंशद्गुलानिद्विहस्तके ऊँरेतमध्यस्त्रस्यचमस्यत्र
ह्रयेत् मेवंभवद्विंरगत्वंरवनतस्यनद्युष्यते स्वेनतंद्युगमात्मातेमथानेहश्चमृष्यते गुल्पस्थान
कोमध्येप्रधानयत्सथोभवेत् कथमगत्वमस्येति वक्तव्यंभवतापदि यावन्तरस्यविस्तारः स्वेननेता
वदीरितं इत्याशंक्याहसिद्धंयत्स्वनानाहिविधीयते यस्मात्स्वेत्रफलस्येवहेगुण्णाहिकमिष्यतेयथे
देनिश्चितेतेषांहेगुण्णाहिकमुच्यते फलांगुलानियावंतिहस्तस्येत्रभवंतिहि द्विहस्तस्यकेऽस्यन
ताहेगुल्पमिष्यते हस्तस्येत्रगुलाग्रत्रषट्सप्तात्मासदेवता शतानिपंचविंशतेनतस्तलेमध्यस्त्र
के चतुर्विंशत्यंगुलानिविस्ताहिकरेनयोनः अंगुलानिद्विपंचाशदेकाशशतानिच तद्वि
जम्मुख्यातेलिखोचतुर्थेवाहुसंयुत चतस्त्रस्तयाषूकापदाः सदानयेवचअंगुलानित्र्यशिंश
देकादशशतानिच सप्तदशशतान्यष्टाविंशतिस्त्वंगुलानिच त्रिहस्तवतेत्रस्यमानमेवमदी

तितं तन्मूलमंगुलान्येकचत्वारिंशच्चतुर्थ्यं वा एकाचतुःषष्ठ्यं किंचिद्दूरं लिख्याच्चतुरस्रं चतुरंगु
लपुष्करानि शतानि त्रयोविंशति चतुर्हस्तस्य हे त्रस्यमानमेतद्दीरितं मूलं तस्यांगुलान्यष्टच
त्वारिंशन्मितं भवेत त्रस्यस्य त्र ततः पंचहस्ते हे त्र्यांगुलानि सहस्रद्वयं शतान्यष्टवसीति बीज
मस्मृते अंगुलानि त्रपंचाशद्दिलेलिहोनाश्च षड्यवाः मध्यस्त्रे लिखितं मानं षड्करे हे त्रमुच्यते
षट्पंचाशदंगुलानि च त्रस्त्रिंशच्छतानि वः तन्मूलमष्टपंचाशदंगुलानि च षड्भुवाः किंचिन्न्यू
नाधिकं एकाष्टयहस्तकरस्य तु वेदसंख्यासहस्राणि द्वात्रिंशत्सहितानि च मूलं चतुःषष्ठिर्वेसाक
त्रिषष्टिरंगुलानि च अंगुलानि तथा सप्तषष्टिः सप्तयवास्तथा किंचिद्धूतामलमस्य नवहस्तस्य
कथ्यते शतानि त्वेकपंचाशच्चतुर्भिरधिकानि च अशीतिरंगुलीनां त्रस्ते मानमिदं भवेत् हा घ।
सप्ततिस्त्वंगुलानि मूलमस्य प्रकीर्तितं एतानि त्र्यस्रदशहस्तमितस्य च सहस्राणि षट्संख्या
निमूर्तिसंख्यापातानि च वृष्टिश्चकपितं अस्यतन्मूलं ब्रह्मस्त्रकं वह्नेपेत्याच सप्तत्याधिकैस
मयवैस्तथा अस्याधिकाभ्यांकरसानारवयेत्स्वधीः द्विहस्ताद्दिमितानां चांतर्माडुचेद्यतः एतानि

ॐगानि सप्तसाधिनानि सेन्दूरोंभानि सद्धासनानि स्नानाम्बुपात्रहयसंयुतानि सयन्त्रपत्राणि सवि
ष्टराणि सुच्छादिमानानि निर्मलान्नपुष्पधूपोद्धराणि सुशोभनानि निबंधान्विवधासमप्यद्भुविलो
कावक्त्रशोभनाः स्त्रक्सूत्राणि सुतन्तुघण्टालाचगाणि ततया देवेंद्राश्रमः सरलाम्बकरोत्कोटचंद्रिका
रतिप्रोपरमहेसपरिरंग्नानकाचाण्यविज्ञुयेह्मामममए ज्यपादशिष्यदेवेन्द्राश्रमविरचितायांकुंडम
ण्डपविधानं समाप्तम् प्रकल्पयेत्सुचविहानवमाणेन वर्त्मना श्रीपर्णोशिंशिपाखाद्रशाधिसम्बकेन
मोद्भवः गृहीत्वा विभजेद्धस्तमात्रं षड्विंशत्यायतनः विशत्या शेषभवेदेषी वेदी तेरष्टभिर्भवेत्तत्प
कोशेन मितः कण्ठः समभागमितं मुखं वेदीभूषणेन विस्तारः कण्ठस्य परिकीर्तितः अग्रे कण्ठस
मानस्यामुखेमार्गं प्रकल्पयेत् कनिष्ठांगुलमानेन सार्धियोनिर्गमापव वेदीमध्ये विधानव्या
भागेनैकेन कर्णिकां विदधीत वहिरन्तस्यापकोशेनाभितोवटे तस्याखातेत्रिभिर्भागैर्हेतमर्हीश
तो वह्निस्तांशेनैकेन परितो दलानि परिकल्पयेत् मेखलामुखवेध्योः सामग्रितो हीशमानतः इं
द्रमेखलायश्योः ॐ भोग्यणावेदाश्च केः क्रमात् गर्भयुगयसमाश्रेः स्यात्कुंडस्य नाहरीरितः पद्मिर

गैरष्टभागोवेद्याः कूर्माकृतिर्भवेत् हेमस्रवाहस्तनोवायोत्रिणोवप्रवंलिखेत् मुखस्यष्टिभा
गेःस्याग्रेप्रोक्तलक्षणंस्रुचः स्रुचश्चतुर्विंशतिभिर्भागैरारचयेत्स्रुवं द्वाविंशताङ्गमानेनस्तनेन
स्यकीर्तितं चतुर्भिरंशैरानाहः कर्षाज्यग्राहितत्शिरः अग्रमाहृयेननिखेनस्यकेसरगपदाकृति
हेमस्रुलाग्रयोर्दैर्घ्यंभवेन्नकुणभषिता अथहोमविधिंवक्ष्येसर्वमन्त्रानुसारतः होमकुण्डस्यलोप
मकमन्त्रस्याल्पाचमथवोध्यते अस्पासनेचवज्रादिंत्वाभूतविशोधनं कृत्वाप्राणप्रतिष्ठांचवि
धस्यमातृकन्यासः विशेषविहितेनतन्न्यासादिकंविधायच प्राणानायम्यकुण्डस्यततः संस्कारमा
रभेत वीक्षणंमूलमन्त्रेणशरीरेणप्रोक्षणंमतं शारीरेणताडनेमतं अस्त्रेणताडनंमतं अस्त्रे
णावुत्तनोद्धारोतमन्त्रेणप्रपूरणं समीकरणमस्त्रेणकर्मणासेचनंमतं कुट्टनंचास्त्रमन्त्रेणक ४२
वचेनेवमार्जनं गोमयेनोपिलिप्याग्निंचहरस्रुयकुलात्मना भावयित्वात्रिणवेष्टसूत्रेणकूट
यानना संहृत्यहाकुण्डस्यतदनन्तरं अस्त्रपादनसंस्कारमन्त्रेजपजपेनवा संप्रोक्षणमणवेना।
यपोतिदर्भेणताडयेत् चतुर्दिक्षुकुशौर्वर्म्मिमन्त्रजपैस्त्रणताडयेत् इत्यष्टादशसंस्काराःकर्त्तव्या

ॐ स्वहृदये ऊर्ध्वाह्ना ॐ रसंस्कारं चतुर्मिर्वीजलाहिभि ॐ मध्ये त्रिकोणं नतु वाहे षट्कोणवेष्टितं वाह्ये
मकेसरं त्वष्टदलं पद्मं ततो वहिः चतुरस्रं चतुर्द्वारं पुक्षं हत्वा त्रिकोणके विलिख्य भुवने स्वर्ण्या वीजं यो
नारेण श्रोत्वापयेत ततश्च भुवनेश्वर्याः पीठं समं कृ प्रपूजयेत आधारशक्तितः पीठमंत्रांते एवं वत्सधीः
पीठशक्तयस्तस्याः पीठमंत्रश्च कथ्यते जया च विजया पश्चादजिता चापराजिता नित्या विलासिनी
दोग्ध्री च तथोरा मंगला तथा वागीशीश्वरपीठ पीठगं स्तनेन नमस्तया ह्रीं माद्यः पीठमंत्रोपमागाशाक्ति
त्प्रपूजयेत् वागीश्वरीं मतस्नाता नीलेदीवरसन्निभां वागीश्वरं संपुत्र्यामुपचारे एवं दर्शितैः संह
त्यो ॐ वाग्देव्याः शरीरमिति भावयेत् मारणे पमारणे पयहा श्रोत्रिपगोहज श्रानी पवह्निपात्र
ण स्वदाहिरहतेन च एमशानारावाममांस पत्नि येवह्निरुच्यते कव्या हसमजेन तस्य भागं किं विडंवा
शानात् प्रविशिष्टं तु संस्कुर्यात् चतुर्भिर्वीजलाहिभिः भ्रूमध्यज वरागिन्निभासममैकं स्मरन्वसोः यो
जयेद् हृद्वीजेनैव चैतन्मेपावकेनदा तारेण मंत्रितेनैव धेनुमुद्रामृतीकृतं अस्त्रेणरक्षितं पश्चात्तत
न्त्रेणावगुंठितं अष्टांतेत्रिः परिभाम्य ॐ स्वापरिदहनित वर्णक्रमेण प्रणवो मंत्रोद्धारताह

र्द्धकं आत्मानोभिमुखंवह्निं ज्ञात्वा स्वरूपमहीतलः वागीश्वर्याः सेकामायाः स्वपत्याः शिविसंत्रि
यौ शिववीर्याधिपानस्थायोनावेवंविचिन्तयेत् मैथुनानधियाप्ष्वारद्वादाचमनेनयोः ज्वा
लयेन्मनुनानेनमग्निमग्न्यसाधकः विलंगलहृतस्हृतं पंचपुण्पाञ्जलीयुंच सर्वज्ञानायपल्लादा
मेश्रोग्निर्ज्वालितेमनः समसमुत्थामहृत्पाग्निमण्णमेमनननामुना अग्निम्ज्वालितंवदेह्ललाशनेस्तु
वर्त्मसमलेसमिद्धं विश्वतोमुखे अनेनाग्निमुपस्थायतस्थ ऋष्यादिकंन्यसेत् वैश्वानरजातवेदपदं
पश्चादिहहवह लोहिताक्षपदस्यांसर्वकर्माणिसाधयवह्निंजायावधिः ओंक्रोमंत्रः पावकवल्ल
भः ऋषिसमगुच्छन्दोगायत्रीग्निस्तदेवतावीजशक्तिस्वरस्वाहा ऋष्यादिन्यूर्वन्यसेत् विन्यसे
दात्मनोदेहेमंत्रैर्जिह्वाहृदिभंजः लिंगपादुशिरोवक्त्रघ्राणनेत्रेषु सर्वतः वह्नित्राध्ध्यीशम्पुला
सादियान्तासंविदः वर्णामंत्राः सप्तदिश्याजिह्वानोसमचक्रमान जिह्वास्तत्रिविधाप्रोक्ताः गुणाभेदे ८२
नकर्मस् हिरण्यागगनारक्ताकृष्णान्यासमसमाभता वहूरूपातिरक्ताचमालिकाः सभकर्म्म
सु पद्मरागसवर्णास्यात्नीयाभद्रलोहिताः लोहिताचननश्वेताधूम्रिनीचकरालिका राज

स्पोरसनावह्निविहितावश्यकमेन विश्व[illegible]मूर्तिस्फुलिंगिन्यो धूम्रवर्णा मनोजवा लोहिता च क
रालास्या कालिनासम्प्रईरिता पताममनिग्रह्णांति क्रूरकर्मसु मंत्रिभिः वह्नेरेगमन स्रसे देभिमेंत्रेप
थाम्रुन सहस्राम्रिषेकूतस्वस्तिहर्तायशिरईरितं उनिषष्ठरुत्थायेतिशिखापांशुमव्यापिनेकवचं सम
मिश्रापनेत्रं हन्तेहूरायच अस्त्रमेतेषडंगोष्ठजातिष्ठक्रामनाहुये म तोरश्चैतनौन्मुसेरान्मनोजानवेद
सः महीं समपादकं घ ५ कोटिपार्श्वसकेषु महदण्णाक्रमाम्रसेहूयतेनायचाक्रमे मानवेदाः समभि
क्षेत्रं व्यवादनसेत्तकः भ्रस्थोदरजसेतोश्चावैश्वानराहूपस्तथा कौमारतेजः स्याद्विश्वमुखोदेवमुख।
देवमुखस्तथा नराग्रेयपदाद्यास्तु नंगता वह्निमूर्तयः आधारशक्तिमारभ्य यावद्दहनमेऽन्तं पीठस
हस्मविधिवद्ववशक्तिसमन्विताः पीताश्वेतारुणा कृष्णा धूम्रा तीव्रा स्फुलिंगिनी रुचिराह्लादिनी
पीताह्नशानोनेवशक्तयः वीजेनैषामनेदत्वासुतिमलेनकल्पयेत ईशान्याशक्तिखस्तिकाभीतिम।
स्रैरीसुंहीमिहूरपतेजवाभे हेमाकल्पपद्मसंस्थस्त्रिनेत्रं ध्यायेद्वह्निं बद्धमौलिंजटाभिः चतुर्विवेत्र
न तोयेविं सुहेमैखलोपरि गर्भेरग्नेमध्यस्थमेतबलपापरस्तोरन निः लेपेदिवपरिधीआवी

वर्णैर्मेविचक्षणः प्रादक्षिण्येमसंसृन्यास्तेषु ब्रह्मादयक्रः काह्यापनो दिनाह्याखतियपोत्रतय
प्याघरिधाद्यारि र्दंयति श्यासींनेकल्लेसोस्यान् वह्नमात्राव्यालशवैकंकतकयपर्यचैलवास्त्रं द्रुवा
लामेरतनातवादिरोडुवंतानमेखलायामानेनवेति ध्यातवह्निंयजेत्समथवह्निमंत्रेणसाधकः सुध्य
घरस्यचकोणेषुनिक्षिप्यात्वार वोर्यनेत केसरेषुक्रमार्गेणपूजयेदंगदेवताः दलेषुपूजयेन्मूर्तीःश
क्तिस्वस्तिकधारिणी लोकपालस्ततोदिक्षुतदस्त्राणि ततोवह्निःपश्चाद्दारयपाणिभ्यांस्त्रुकुस्त्रुचौता
वधोमुखे त्रिशः प्रतपयेद्व्होदर्भेनादपिसाधिकः तदग्रमध्यमूलानिशोधयेन्नेयथाक्रम गृहीत्वा
वामहस्तेनमोत्त्रुयेद्दक्षिणेनतो पुनः प्रतापयेत्तोकुशास्त्वरेप्याज्यस्थालीसमारोपयेत्तस्यदक्षवारि
णो नस्यामाज्यंविनिक्षिप्यसंस्कृतंवीक्षणादिभिः उद्धृत्यवायवोंगारान्कृत्वातेषु विनिःक्षिपेत इदं
त्वापनमृक्षिप्य साधकेस्तत्रकोविदः संशोध्यपुनालमान्ज्योदिद्याननलेक्षिपेत् कुर्याद्धृदयमंत्रेणपवि वय २
त्रीकरणंत्विदं द्वीप्रेनदर्भयुज्मेनतीरेन्याम्यसचमंत्रेण श्रप्रोविसमन्नेयेद्दर्भमथिपोतनमीरितं प
नेप्रदज्वालनदर्भीग्रहवर्णानाततः जातवेदसितामस्पेदुधोतनमिदंमंत्ते गृहीत्वाप्यतसमाप्या

क्षिप्याग्नौ तल्लंस्पृशेत् अंगुष्ठोपकनिष्ठाभ्यां दर्भैः प्रादेशसम्मिते धृत्वोत्तानौ पाणिना स्रुवेणाहुतमनुसवनं क्षि
पं तद्दहृदर्भमंत्रेणकुशाग्रोणास्ममेमुखे सूतेसंकल्पवनं कुर्यात्संस्कारः षड्दीविलाः प्रादेशमात्रेसंसृ
ष्यदर्भेपुमन्त्रतोजुहे निक्षिप्यभागेहोकृत्वापश्चात्सोमुक्षेतरोसमरेत् वामे नारीमिलांभागेदक्षिणेपिंगलेपु
नः सुषुम्नांमध्यतोध्यात्वाकुर्याद्धोमंयथाविधि स्रुवेणदक्षिणाभागः दापात्म्यहृदापुनः जुहुयाद्दा
पसोमायस्वाहेतितन्नवेसमवे वह्नौविनेत्रमद्यावेविद्यते स्रुहृतिविद्याकस्येत्रेणस्रुवेणान्यभागः
दासायदक्षिणात् जुहूयाद्ग्रयेस्विष्टकृतेस्वाहेतिस्रुविणस्रुवेणान्यदेवे इम अग्नेत्रवक्राणाकुर्यात्
दुर्गादृत्वपुः सतारामिव्याहृतिभिरान्येननुहूयात्ततः जुहूयादग्निमंत्रेणत्रिवारंसाथकोमम गा
र्भाधानादिकावह्नेत्रियानिवमेयेक्रमात् धर्वेभिरान्याहूतिभिः सलवेनष्टपकस्पृक् गर्भा
ने धानपुंसवनंसीमंतोनयनंतथा अन्नंनरजातकर्मानामकरणंतथावह्निर्तिः निष्क्रमणपश्चादन्न
प्राशनमीरितं चूडोपनयनेभूयोमहाव्रतं तथोपनिषदं पश्चाद्गोदानोद्वाहकौस्मृतौ
शुभेषुसर्वेविवाहान्ताक्रियास्ताः क्रूरकर्मसु मरणान्तास्मृताहेत्ववह्नेरागमवेदिभिः ततस्थापित

रोतस्यसेद्ग्रामानियोजयेत समिधः पंच जुहुयान्मूलाग्रघृतसंप्लुताम् वैश्विज्ञागमतिनोक्रमाहृदे
ये यावित्रि एतेके जुहुयादेकामाहुतिं मे यविवमः अवदाय स्रुवेणान्नं च तत्र रस्नुवि विधायतां स्र
वेणतिष्ठेवाग्न्योद्देशिकोपतमानसः जुहुयादग्निमंत्रेणलवैषडंतेन संपदः विघ्नेश्वरस्य मंत्रेण ब्रह्म
नसमसेनच जुहुयादाहुतीः पंक्तिं च तु स्वस्थपंक्तौ च तत्र सम्यग्यथाक्रमं सामान्यमर्व्वतं त्राणामत
दग्निमुखंभवेत ततः पीठसमभ्यर्च्य देवतायाहुतीरतो सर्व्वं पेठ हिरूपांतां नो देवतामिष्टदायिनी
तन्मुखे जुहुयात्सा श्री पंचविंशतिसंख्यया प्राणान्मे तु मूलमंत्रेण वक्त्रौ काकारणं त्विदं वह्निदेवतये
देवमात्मना सह भावयेत मूलमंत्रेण जुहुयाद्गाल्येनैकादशाहुतीः नाडीसंधानमुद्दिश्य मनसा ग
मवहिभिः जुहुयादंगमुख्यानामाहुतीनामनुक्रमात एकैकमाहुतीमस्य कमाहुतीनां समर्पितं
साधकोत्तमः ततस्तु जुहुयादंगमुख्यदेवेभ्यस्तिलैर्वा कल्पदेशितैः द्रव्यैर्नानाविधैर्वापि होमं कु ४५
र्य्यात्पयेद्धुया स्रुवा पूर्णाहुतीं हुत्वा मूलमंत्रेण साधकः ततस्तु सांगावरणमुद्वास्य हृदि देवता
म् पुनर्व्याहृतिर्हुत्वा जिह्वादीनां विभावसोः एकैकामाहुतीं हुत्वा मूलमंत्रेण साधकः ततस्तु सो

गात्वरणमृद्धास्य हृदि देवताम् पुनर्व्याहृतिर्हुत्वा निष्क्रासीनां विभावसोः एकैकामाहुतीं हुत्वा परिवि
व्यान्निरात्मनि पावकं योजयित्वा स्वपरिधीनां परिस्तरान् नैमित्तिके गृहे मन्त्री नित्ये तु नरहोत्रिसान् प्र
संगाहोमद्रव्याणां प्रमाणमभिधीयते कर्षमात्रं घृतं होमो शुक्तिमात्रं पयः स्मृतं उक्तानि पंचगव्यानि
तत्समानि मनीषिभिः तत्समं दधि दुग्धान्नं मन्त्रमात्रमुदाहृतं दधिप्रसृति मात्रं स्याल्लाजास्तु मुष्टिसम्मि
ता सक्तुकास्तत्प्रमाणास्तुः समं वोपि तथादिता गुडः पलार्द्धमानः स्यात् शर्करापि तथेरिता ग्रासार्द्धं
विरुमानस्यादिक्षवः पर्वाविधिस्मृता एकैकं पत्रपुष्पाणि तथा पूपानि कल्पयेत् कदलीफलनारिंग
फलान्येकैकशो विदुः मातुलिंगं चतुर्खण्डं पनसं दशधाकृतं अष्टधा नारिकेलानि खण्डीरितानि वि
दुर्बुधः त्रिधाकृतं फलं वेल्वकपित्थं खण्डितं त्रिधा उर्वारुकफलं होमं कर्पितं त्रिधा फलान्यन्यानि श
सनितनस्त्रिपत्रद्वादशांगुला दुर्वांत्रयं समुद्दिष्टं गुडूचि चतुरंगुला व्रीहयो मुष्टिमात्राः स्युः मुद्गमाष
यवा अपि तदंगुलाः स्युः स्मृतं द्वादशकोद्रवामुष्टिप्रमिताः गोधूमा रक्तकमलमाविहितामुष्टिमात्रकाः
तिलास्तुलकेमात्रास्युः सर्षपास्तत्प्रमाणकाः शुक्तिप्रमाणोल्लवणं मरिचानेकविंशति द्वे वदरमा

नेस्याज्ञामवंतत्समंमतं चंदनागुरुकर्पूरकस्तूरीकुंकुमानिच चित्रणीवीजमानानिकथितानिमनी
षिभिः यन्नके नद्दविद्दूरोनिलाम्भ हविरुच्यते यन्नकेत्वंजनन्द्रूषोद्दूतमेवान्नविन्दुः भवंहसेसहस्रा
ग्निसंख्यापद्मानविद्यते वैश्वानरंस्थितंध्यायेत्समिद्धोमेत्वसाधकः शयानमाम्यहोमेषु निघ्नाशेष
णिसंख्या वस्तषु वह्नेर्गोहोमेतोयाधिवाधानेत्रेपंनासिकायोमवाधिः हृद्यछेदोमस्तकेस्या द्यासेहोमेऊर्ध्वो
नेननितिष्ठंविपश्चित यो ज्ञातिकल्पलोलवाद्येवातमूर्तवपरे मुखंमध्येशिरो हसेपादाङ्गुष्ठादिगाता
हृद्देशपोमूर्खशांतोदिशपग्नेः कामदकमणि रक्तसोमारणेवायोराकर्षमुच्चाटपतः स्वर्णसिंदूरवालार्क
कुंकुमहोऽतसनिभः सुवर्णरेतसोवर्णः शोभनः परिकीर्तितः भेरीवारिदहंसा हृष्टतिवह्नेः शुभाव
हः नागाचेयकुज्ञापारक्ताप्रसिकानिभः पद्मेंदीवरकल्हारसर्पिर्गुग्गुलसन्निभः पावकस्यशुभो
गंधः स्मृतःकेनेत्रवेदिभिः प्रदक्षिणास्यकंपाद्धुप्रभाः शिखिनः शिवाः शुभदायजमानस्यराष्ट्रस्या ५६
पिविशेषतः ऊर्ध्वदेहधवलोधूम्रोवह्नेर्मोक्षः शुभावहः पिंगोबहुरोगकरोरोषोवा भोराष्ट्रहानिमपिनन
पान्न क्रम्सोहूतवहवलीयजमानमारयेदविरात पावेरिष्टहिनस्याघगायमस्वरसन्निभाः स्वरखं

तेशांकराज्ञया मंत्रसाधनंमिदंमयोदि सर्वयागकमुखेनलभ्यते सर्वन्तुगमुखेज्ञायते ज्ञानमे
षसमयः श्रुतौ ज्ञानमेषसमयः श्रुतौस्मृतौ श्राचर्यमानन्तिष्ठमानित्यगमेस्मृते नहिद्विः प्रणि
पातेननतोवश्यं पवेड्गुरोः भयात्समस्तजगतांशिवममभेयंदेवः करोतुजनलसोभिः मतांगुहशि
ष्टश्रीपतिः परमपालितमातनोतुसंततस्तरंतुभवसागरमातिरेकात् तेयाणिज्ञे मनकोणीदप
तेमन्त्रीनाम्नीवात्सगोत्रमसुशापिवपाणिनीनाम् सोत्यस्यचामरगुरोकवितास्मृतिपावदच।
वेदरूपयारस्तुतेदनस्यतेनेपंग्रथितामालावाकृष्णेरचितंतना कंठेविभूषणभूयाद्दरस्तुना
थसमर्पिता इत्यसकलनचाय्यर्णार्णवपुरश्चरणचंद्रिका सर्वागमानुसारेण श्रीदेवेन्द्राश्रमेणाम
वत इतिश्रीहोमविधिः इतिश्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यवर श्रीविद्ववेन्द्राश्रमपूज्यपादशि
ष्यश्रीदेवेन्द्राश्रमविरचितापोडरश्चरणचंद्रिकासमाप्ताम् ॥ ॥